

SZÉNÉ
FREI

SZENEFREI

Ajatuksia Saksan esittävien
taiteiden kentältä

*) Saksassa käytetty tervehdys juuri ennen esitystä

Hyvä tanssin, esitystaiteen ja sirkuksen ammattilainen, kiinnostaako Sinua saksankielisen Euroopan tarjoamat työnäkymät? Miten sinne kannattaisi lähteä luomaan yhteyksiä? Simo Vassisen kirjoittama SZENEfrei-opas tarjoaa näkökulmia juuri näihin kysymyksiin. 24 haastattelusta koostettu opas keskittyy inspiroiviin tarinoihin alan saksalaisilta edustajilta ja suomalaisilta taiteilijoilta, joilla on kokemusta Saksassa työskentelystä.

Suomen Saksan-instituutin käynnistämä SZENEfrei on kolmivuotinen hanke, joka edistää suomalaista sirkus-, tanssi- ja esitystaiteen vapaan kentän ammattilaisten tunnettuutta, työllistymistä ja verkostoitumismahdollisuuksia Saksassa, Itävallassa ja Sveitsissä 2017–2019. SZENEfrein yhteistyökumppaneita ovat Esitystaiteen keskus, Sirkuksen tiedotuskeskus ja Tanssin tiedotuskeskus. Vuoden 2017 aikana SZENEfrei on mahdollistanut 44 esitystä Saksassa, joissa on ollut mukana 70 taiteilijaa Suomesta. Hankkeen puitteissa on myös järjestetty 9 ammattilaisvierailua saksalaisille avaintoimijoille, 4 verkostoitumistapahtumaa, tuettu 5 residenssivierailua Saksassa sekä käynnistetty lukuisia jatkoprojekteja tulevalle vuodelle 2018.

Toivomme että SZENEfrei -opas innostaa Sinua luomaan uusia verkostoja saksankieliseen Eurooppaan!

Lämmin kiitos hanketta tukeneille Koneen Säätiölle ja Taiteen edistämiskeskukselle.

SZENEfrei -hengessä,

*Suomen Saksan-instituutti
ESKUS Esitystaiteen keskus
Sirkuksen tiedotuskeskus
Tanssin tiedotuskeskus*

Simo Vassinen: Om (Mm...), ada Studio, Berliini (kuva: Alexander Coggin)

TEKIJÄT

SIMO VASSINEN

Toimitustyö

www.simovassinen.com

”Aloin tehdä tanssi- ja esitystaidetta aktiivisesti muutettuani Berliiniin vuonna 2012. Kun olin ensin ottanut etäisyyttä Suomessa tekemiini tulevaisuudentutkijan töihin, huomasinkin kohtaavani samoja teemoja, kuten ilmastonmuutos ja kulttuurien yhteensovittaminen, omassa taiteellisessa työssäni. Suomalaisesta välittömyydestä on Saksassa hyötyä hierarkioiden kyseenalaistamisessa. Jos minulle sanotaan, että pitää mennä assistentin kautta, otan puhelimen käteen ja koitan silti soittaa suoraan haluamalleni henkilölle.”

Anni Puolakka: Runina, WORM Rotterdam / W139, Amsterdam, (kuva: Chun-Han Chang)

ANNI PUOLAKKA

Graafinen suunnittelu

www.annipuolakka.com

”Olen esitys- ja videotaiteen tekijä sekä graafinen suunnittelija. Muutin Hollantiin vuonna 2015, jossa poikkitaiteellinen taustani ei tuntunut niin poikkeukselliselta, vaan löysin luontevampia yhteyksiä eri alojen välillä. Opiskelin kuvataideohjelmassa ja olin tyytyväinen, kun yliopisto järjesti lopputyötäni varten teatteritilan ja tukea näytelmäni esittämiseen. Tulevaisuudessa haluan tehdä Suomessa yhteistyötä ihmisten kanssa, jotka olen tavannut ulkomailla.”

Ilona Jännti, (kuva: Jouni Ihalainen)

SISÄLTÖ

HAASTATTELUT AAKKOSJÄRJESTYKSESSÄ

Gabi Beier
Bernd Belschner
Vincent Bozek
Ricarda Ciontos
Sofia Daniel & Inka Pehkonen
Jasmine Ellis
Johannes Hilliger & Josa Kölbel
Riikka Juutinen
Ilona Jännti
Simo Kellokumpu
Milla Koistinen
Gintarė Masteikaitė
Bettina Masuch
Anna-Majja Mertens
Tomi Paasonen
Mimosa Pale
Elina Pirinen
Anke Politz
Björn Pätz
Rasmus Slätis
Virve Sutinen
Anna Teuwen
Annika Tudeer
Stefanie Wenner

OSOITTEET KAUPUNGEITTAIN

TIETOA ALALTA

FESTIVAALIKALENTERI

“Kuratoinnin hierarkia ei ole kannustava taiteilijalle ja asetelmassa tulee tehdä selväksi, että KAIKKI LÄHTEE TAITEILIJOISTA.”

Kuva: Gregor Baron

GABI BEIER

Johtaja, paikallisen ja kansainvälisen tanssin ja esitystaiteen studio ada, Berliini
<http://www.ada-studio.de/>

“Olemme itsenäinen tanssistudio Berliinin Uferstudios-tanssikeskittymän alueella. Rakastan pyytää taiteilijoita mukaan kuratoimaan ja rakentamaan ohjelmaa. Se tuo raikasta ilmaa mikrokosmokseen. Berliinissä on enemmän ja enemmän taiteilijavetoista toimintaa, jota mekin tuemme. On tärkeää, että on paikkoja, jotka ovat avoimia myös kaupunkiin juuri muuttaneille tai erilaista työtä tekeville. Kuka minä olen sanomaan, että tanssiteatteri ei ole nykytanssia? Velvollisuuteni on sekoittaa pakkaa ja kutsua sisään eri kulttuureja. On tärkeää saada työtään näytettyä, sen jälkeen voi sitten puhua siitä, miten se istuu kenttään.

Pysyvyys on haaste: taiteilijat tulevat ja menevät, eikä heistä välttämättä kuulu yhden esityksen jälkeen. Jos ei jää ja sitoudu, ei voi myöskään haikailla rahoitusten perään. Tyylin ja teemojen suhteen makuja on monia, mutta ennen kaikkea arvostan ammattimaisuutta kaikessa. Sitä, että tietää missä yhteiskunnassa elää, lukee ja keskustelee, istuu alas ja kirjoittaa työstään. Mitä itsellesi merkitsee nähdä pakolaisvirta ja miten kehität tanssijan taitojasi. Berliinissä pärjää englannilla, muilla paikkakunnilla se voi taas olla haastavaa. Pie-nempien paikkojen draivi on samalla ihailtavaa, yhteisö saa asioita tapahtumaan. Jos haluat sukeltaa maan tasolle, lähde vaikka Heidelbergiin – Berliinissä kellut osana valtavaa massaa. Yllättävistä paikoista voi löytää oman yhteisönsä. Esimerkiksi Görlitzin kaupunginteatteriin lähti taannoin ryhmä berliiniläisiä tanssintekijöitä perustamaan täysin oman kenttensä. Minne tahansa lähdetkin, ole rohkea verkostumisessa.

Kuratoinnin hierarkia ei ole kannustava taiteilijalle ja asetelmassa tulee tehdä selväksi, että kaikki lähtee taiteilijoista. Rohkeutta ja suoruutta ei pidä nähdä riskinä. Jos et saa vastausta sähköpostiini, kyse ei ole sinusta. Jatka keskustelun aloittamista kenen hyvänsä kanssa. Jää aulaan pyörimään esitysten jälkeen ja tapaa kollegoita tanssitunneilla – etenkin jos olet vasta saapunut. Mikä on oma kokemukseni suomalaisesta tanssista? Haluan buukata heidät kaikki! Ehkä sama toverillisuus yhteisöissä, suoruus ja kuiva huumori istuvat omaan itäsaksalaiseen mentaliteettiini. Se kuulostaa loogiselta selitykseltä.”

Roni Katz: Slides, ada Studio, Berliini (kuva: Si Wachsman)

Kate & Pasi: Suhde, ATOLL-festivaali, Karlsruhe (kuva: Bernadette Fink)

“Nykysirkuksen tekijöiden KANNATTAA MIETTIÄ ESITYSPAIKKOJA LAAJASTI, sillä vakiintuneita sirkustaloja ja -festivaaleja on toistaiseksi vähän.”

Kuva: Winfried Reinhardt

BERND BELSCHNER

Johtaja, ATOLL-sirkusfestivaali, kulttuurin monitoimitalo Tollhaus, Karlsruhe
<http://atoll-festival.de/>

“Olemme ohjelmoineet nykysirkusta 90-luvun alusta asti. Aloitimme oman sirkusfestivaalimme vuonna 2016 sillä ajatuksella, että nykysirkus ei ole vielä niin iso juttu, kuin mitä sen pitäisi olla. Talossa ei ole omaa esiintyjäryhmää keskiössä, vaan etsimme ohjelmaan kiinnostavia vierailijoita eri genreistä. Olemme myös aktiivisia koko Baden-Württembergin alueella sekä maanlaajuisesti, keskustellen ja joskus tehden yhteistyötä muiden esityspaikkojen kanssa. Tällainen verkostoituminen on uusi kehitys nykysirkuksen parissa. Taiteilijoille itselleen on hyödyllistä voida esiintyä useammassa paikassa ja on myös koko kentän poliittinen etu saada alalle näkyvyyttä ja tunnustusta. Kulttuuritoiminta on Saksassa monia Euroopan maita paljon paikallisemmin jakaantunut ja siksi myös yhteistyötä ja verkostoja kehitetään osavaltioiden sisällä. Haluamme myös tukea taiteilijoita löytämään muita yhteyksiä ja kun meiltä kysytään vinkejä, autamme parhaamme mukaan.

Nykysirkuksen tekijöiden kannattaa miettiä esityspaikkoja laajasti, sillä vakiintuneita sirkustaloja ja -festivaaleja on toistaiseksi vähän. Haasteena on se, että vaikka kiinnostusta olisi, teatterin tekniikka ei välttämättä riitä kaikkiin sirkusesityksiin ja tämä toimii pullonkaulana sirkukselle. Vakiintuneet, isommat teatterit eivät myöskään vielä ole tottuneet esittämään sirkusta. On järkevää pitää silmällä ulkoilmatapahtumia ja katuteatterikohtauksia, joita Saksassa on paljon. Hyvä vinkki on istua alas ja alkaa etsiä kaikenlaisia eri alojen ja teemojen festivaaleja ja miettiä, minne oma tekeminen voisi sopia. Ehdottoman tärkeää on hankkia hyvää ja selkeää videomateriaalia, jonka avulla lähestyä yhteistyökumppaneita.

Vaikka tekijät eivät olisi tuttuja, suomalainen taide herättää kiinnostusta ja mielikuvan omalataisen huumorin, surumielisyyden, tragedian ja hulluuden yhdistelmästä, joka usein oppoo paremmin saksalaiseen kuin angloamerikkalaiset viihdeesitykset. Suositukset saattavat olla tärkeä tekijä kun valitsemme taiteilijoita. Kannattaa siis lähestyä myös muita suomalaisia tekijöitä oppiakseen heidän kokemuksistaan, kun itse suuntaa ulkomaille. Vierailevat taiteilijat ovat tärkeitä, koska he inspiroivat taiteilijoita kehittämään uusia ideoita.”

VINCENT BOZEK

Koreografi, Berliinin nykytanssiyhdistys ZTB:n hallituksen jäsen

<https://vimeo.com/user12131364>

“Tarkastelen itse vapaata kenttää taiteilijana ja kulttuuripolitiikan aktivistina. Sain tanssikoulutuksen Essenin Folkwang-yliopistossa ja nykyisin työskentelen Berliinissä. Olen huomannut, että tanssilla ei ole yhtä määritelmää kansallisesti. Vapaan kentän struktuuri ei vielä huomioi täysin taiteilijan näkökulmaa. Monilla kollegoilla on visionääristä substanssia työssään, joka ei silti istu kaupungin poliittiseen agendaan. Taiteilijoiden, yleisöjen, rahoitusinstituutioiden, kuraattoreiden ja akateemikoiden odotukset eivät täsmää, eikä suuri kilpailu ole vielä parantanut tanssiyhteisöjen elintasoja. Tällä hetkellä Berliini on kuitenkin poliittisesti myönteinen taiteen tukemiselle, joka mahdollistaa dialogin.

Itseäni kiinnostaa yleisöjen tutkimattomat mahdollisuudet, etenkin nousevan nationalistisen ajattelun aikana sekä globaalia yhteistyötä edellyttävien kysymysten esille tullessa. Ilmastonmuutoksen ja keinoälyn kysymyksissä on äärettömästi potentiaalia ja valtavia riskejä. Näen tärkeäksi tehdä ensin selväksi henkilökohtaiset ja taiteelliset etiikkansa ja pitää yhteyttä hyvin erilaisiin tanssiyhteisöihin. Instituutioiden agendoja voi myös provosoida muuttumaan.

Saksassa historian näkökulma on tärkeä – itse olen koittanut ymmärtää toisen maailmansodan jälkeistä aikaa empatian ja yhteisöjen rakentamisen kautta ja kohdannut myös pulmia tunteiden politisoituneisuudessa. Yhteiskunnan ja sosialisoinnin ymmärtäminen on ollut tärkeä kehys omassa työssäni, samoin pehmeän markkinoinnin arvo kapitalistisen talousajattelun sijaan. Mitä enemmän juttelee ihmisten, myös kriitikoiden ja apuraharaatilaisten, kanssa, sitä enemmän pystyy näkemään mihin raameihin oma työ istuu. Oma ura kannattaa nähdä jatkuvana koulutusohjelmana. Itseäni on helpottanut miettiä kulttuuristen tuotteiden roolia länsimaissa ja sitä kautta ymmärtää, miten antaa taiteilijana panoksensa saksalaiseen yhteiskuntaan.

Tanssintekijänä vieraannuttavaa ja radikaalia on ollut luopua omasta ruumistaan sekä tanssin, liikkeen ja eleiden raaka-aineista keskittyessä selviytymiseen. Mutta nyt olen onnellinen. Että alussa on hyvä olla tietoinen siitä, ettei kukaan välttämättä ymmärrä työtäsi. Tien voi silti löytää laskelmoimatta, kuinka miellyttää instituutioita ja taideyleisöjä. Se on innovointia. Saksassa inspiroi, että esiin nousee niin erilaisia tanssintekijöitä, kuten Pina Bausch ja Meg Stuart, sekä ympäröivä, elävä esiintyjäyhteisö ja saksan kieli.”

Kuva: Jonna Rutanen

“Tien voi löytää laskelmoimatta, kuinka miellyttää instituutioita ja taideyleisöjä – niiden AGENDOJA VOI ITSE PROVOSOIDA MUUTTUMAAN.”

DÄNZ#3 Swing the Hammock

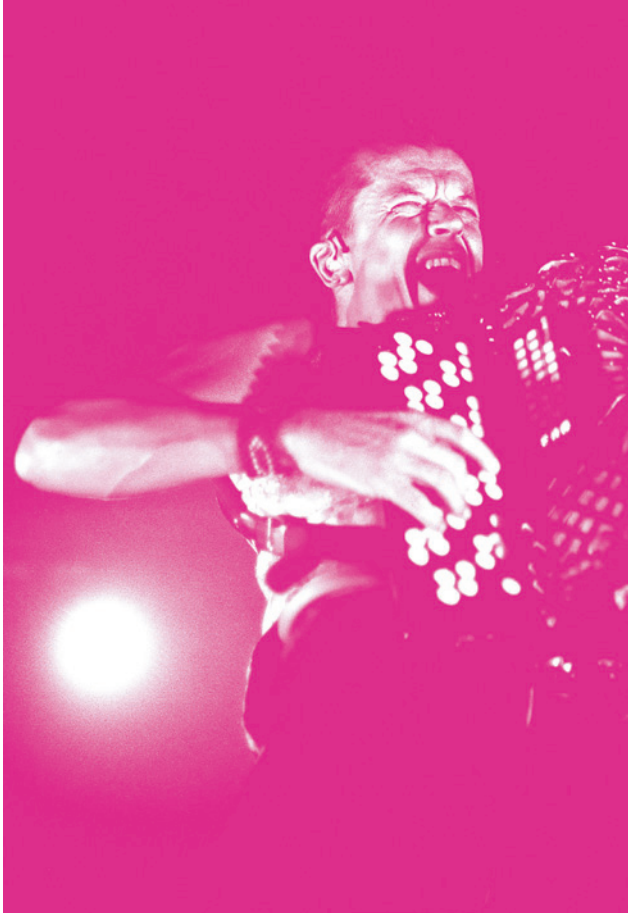

DÄNZ#4 Sustainable Ecstasy

DÄNZ#5 Holistic You

Bozekin kokeellisen tanssin Youtube-kanava DÄNZ by Holzpoet

Kimmo Pohjonen: Akkordeon, Nordwind-festivaali, Berliini (kuva: Kalle Etohild)

“Kannattaa haastaa itseään ja tehdä sekä hirveitä että upeita projekteja, MUTTEI KOSKAAN OK-PROJEKTEJA.”

Kuva: Trevor Good

RICARDA CIONTOS

Taiteellinen johtaja, pohjoismaiseen esittävään taiteeseen fokusoitunut Nordwind-festivaali ja -yhteisö, toimintaa mm. Berliinissä ja Hampurissa
<http://nordwind-festival.de/>

“Nordwind perustettiin 2006 pohjoismaisen esittävän taiteen festivaalina. Uusi kehityssuuntamme on pysyvän jalustan suuntaan: festivaalien ilotulitukset ja kauniit esitykset syttyvät ja sammuvat. Yhteistyöjalustana ja verkostona voimme tehdä pitkäkestoisempaa työtä. Vuoden 2017 Nordwind tuo yhteen Pohjoismaat, arktisen alueen ja Afrikan puretumalla postkolonialistiseen haavoittuvuuteen – näitä alueita yhdistää ilmastonmuutoksen uhat sekä paikalliskulttuurin eksotisointi. Haluaisin nähdä myös enemmän Suomesta tulevaa taiteellista työtä alkuperäiskansojen teemoista.

Suomalainen esittävä taide voi löytää paikkansa Saksassa omalla kielellään ja tyyllillään, eikä taiteellisuutta kannata mukauttaa. Se on suorastaan hirveä ajatus! Omat juuret pitää tuntea ja lentää korkealla. Työtavoissa sen sijaan kannattaa olla joustava. Pohjoismainen taide ei ollut suosittua kun aloitin sen parissa. Sitten löysin enemmän ja enemmän taiteilijoita, jotka eivät halunneet sopeutua tai miellyttää – piilotettuja jalokiviä. Jos ajattelee, että tässä nyt tullaan metsästä vihdoinkin suureen maailmaan, alentaa se jo taiteen arvoa. Ei pitäisi ajatella suuren kaupungin opettavan, vaan että dialogi on samanarvoista.

En tiedä onko tutkintotodistuksilla ja muilla papereilla niinkään väliä, mutta avoimella mielellä kylläkin. Käy enemmän keskusteluja ja tee vähemmän myyntityötä. Itse unelmoin ajasta, jolloin kuraattoreiden keskittynyt valta hajoaa – esimerkiksi Berliinissä on neljä tai viisi ihmistä, jotka sanovat kyllä tai ei työllesi. On mahdollista, että vaikka Saksaan tullessa on jo hieman tukea Suomesta ja realistiset odotukset, joutuu silti tekemään muita töitä. Jos haluaa jäädä ja onnistua, on rakennettava omat verkostonsa. Ei istua saman teatterin edessä ilta toisensa jälkeen, vaan oppia muilta aloilta ja miettiä, mitä tapahtuisi, jos isoimmat viisi taloa sanovat ei.

Kun esittelee itseään, kannattaa olla henkilökohtainen – mutta ei repiä itseään auki. Jos olet epävarma, ole sitä rohkeasti, äläkä esitä yli-itsevarmaa. Kannattaa haastaa itseään ja tehdä sekä hirveitä että upeita projekteja, mutta ‘ok’ ei ole koskaan tarpeeksi. Vaikka projekteja olisi paljon, kannattaa käydä välillä vaikka Afrikassa ja jättää oma mukavuus taakseen. Mukavuus ei ravitse.”

SOFIA DANIEL & INKA PEHKONEN

Sisus Sirkus, <http://www.sisus.net/>

“Perustimme viiden naisen ryhmämme 2014, mutta totuimme ulkomailla käyntiin jo lapsina sirkuskoulussa. Lahdessa kouluvuosi alkoi aina leirillä Syltin saarella Saksassa ja nykyään myös asumme eri maissa. Esitimme kesällä 2017 Berliinissä ensimmäisen kokopitkän teoksemme Mosh Splitin. Omalla kohdallamme reitti meni niin, että lähdimme Tukholmaan Subcase-festivaaleille, jossa oli tilaisuus pitchata muutamassa minuutissa ja videokoosten avulla ideamme ilman, että varsinaista esitystä oli edes olemassa. Yleisössä oli monta promootoria ja ajatus oli se, että “tässä me nyt ollaan”. Meidän ryhmä on todella tiivis ja tuntui luontevalta kertoa innostuneesti mikä meille on tärkeää, selittää omia arvoja ja heittäytyä epämukavaan tilanteeseen.

Omaan juttuun on pakko uskoa ilman himmailua. Vaikka kaikki eivät tykkäisi, positiivinen palaute on myös sitä, että uskoo työhönsä itse. Eri maissa esiintyessä on hauska nähdä, miten yleisö reagoi, mutta sitä ei kannata liikaa miettiä etukäteen. Saksassa spiikkasimme sekä saksaksi että englanniksi ja väliin heitettiin suomea, koska se kuulostaa kivalta – ei haittaa, vaikka kukaan ei ymmärrä. Meidän huumori on suomalaista ja esitykseen kuuluu esimerkiksi karaokekohtaus Pure mua -biisistä. Saksassa huumori saattaa olla suurempaa kuin meidän sarkasmi, ja meille on tultu sanomaan, että kyllä nämä saksalaiset naiset tarvitsivat teitä. Naisina haluamme olla vahvoja sekä henkisesti että fyysisesti. Kaikesta voi toki löytää erilaisia analyyttisiä tasoja vaikka feminismin kautta, mutta ehkä meidän kannanotto on, että teemme mitä haluamme.

Saksassa tykätään paljon kysyä ja löytää poliittisia sävyjä, mikä tuli meille hieman puskista. Keskusteluvarmuus syntyy pikkuhiljaa, samoin myös vahvuus kirjoittaa omasta työstään. Kannattaa olla totuudenmukainen ja kuunnella, miten muut kuvailivat omaa työtä. Tiimityö toimii hyvin, kun yksi kirjoittaa apurahahakemuksia, kaksi myy ja tuottaa ja niin edelleen. Sisäiset vastuut auttavat jäsentämään työtaakkaa, joka oli aluksi epämääräinen. Myös muilta on hyvää kysellä, esimerkiksi työnsä hinnoittelua. Budjetit ja olosuhteet vaihtelevat tosi paljon, mutta aina ei tarvitse olla vaatimaton. Me haluamme aina olla kaikessa niin joustavia kuin mahdollista – paitsi turvallisuudessa! Verkostointia taas auttaa ajatus siitä, että ihminen on ihminen.”

“Saksassa spiikkasimme sekä saksaksi että englanniksi ja väliin heitettiin SUOMEA, KOSKA SE KUULOSTAA KIVALTA – ei haittaa, vaikka kukaan ei ymmärrä.”

Sisus Sirkus Berlin Circus Festivalilla: Inka Pehkonen, Milla Lahtinen, Sofia Daniel, Iida Sipilä, Rosa Tyyskä (kuva: Cindy Voitus)

Kuva: Edgar Lansen

“Pienen kentän kaupungissa kokeellista tanssia ja esitystaidetta tekevät pääsevät hyvin esille ja HALU TEHDÄ JUURI SELLAISTA TYÖTÄ ON AUTENTTISTA.”

Kuva: Ray Demski

Jasmine Ellis: For... To... Step... Next, Schwere Reiter, München (kuva: Ray Demski)

JASMINE ELLIS

Koreografi, tanssifilmintekijä, vapaan kentän aktiivi, München
<http://jasminellis.com/>

“Kun saavuin Müncheniin, paikallisesta tanssi- ja esitystaidkentästä oli alkuun hieman hankala päästä jyvälle, mutta se paljastui hyvin kiinnostavaksi ja vastaanottavaiseksi. Vapaa kenttä on pieni, mutta tiivis. Tanssijoiden on myös helppo organisoida itsenäisesti omia projektejaan. Taidetta rahoitetaan sekä kaupungin että Baijerin osavaltion puolesta. Perustimme yhdessä Katrin Schafitelin kanssa Munich DancePAT -yhteisön, jonne kutsumme huippuluokan kansainvälisiä tanssinopettajia pitämään ammattilaisille suunnattuja aamutunteja. Saimme projektille tukea Tanztendenz München -yhdistykseltä sekä kaupungilta.

Tanztendenz München kerää ja julkaisee tanssikalenteria, josta näkee kerralla kaikki oleelliset tanssitapahtumat kaupungissa. Münchenissä viestintä on pääsääntöisesti saksankielistä ja kielestä ollaan Baijerissa ylpeitä. Suurin osa tänne muuttavista ulkomaalaisista saavuttaa hyvän kielitason ja se on myös elinehto, mikäli haluaa hakea kaupungilta tukea työilleen – itselläni se on kanadalaisena vielä kesken. Vaikka kielen osaaminen on tärkeää, tuntuu myös hyödylliseltä promota enemmän kansainvälistä viestintää ja yhteistyötä.

Baijeri tuntuu maalta maan sisällä: perinteitä vaalitaan ja paikallisuutta kunnioitetaan aina ruoasta juhliin. Olemme lähellä Itävaltaa ja Sveitsiä, joten ammattilaisvaihto niiden suuntaan on vaivatonta. Kiinnostavaa pienen kentän kaupungissa on, että kokeellista tanssia ja esitystaidetta tekevät pääsevät hyvin esille ja halu tehdä juuri sellaista työtä on autenttista. Festivaalit ja useampi kokeellinen itsenäinen teatteri tukevat tuotantoja ja ylläpitävät kansainvälisiä kontakteja.

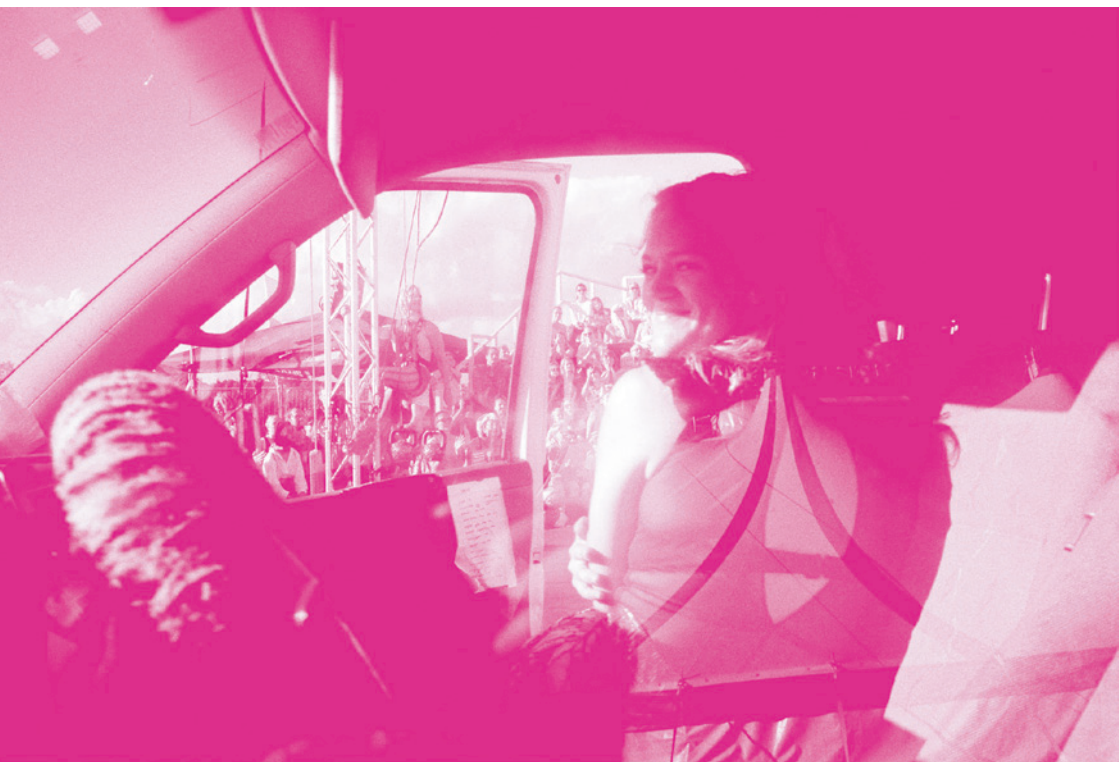
Vapaan kentän toimijalle München ei ole välttämättä helpoin tai ensimmäinen valinta. Joissain muissa kaupungeissa tuntuu, että jokainen vastaantulija on taiteilija. Etelä-Saksan pohjoista kalliimpi hintataso vaikuttaa siten, että töitä tehdään paljon, päivät ovat kiireisiä, freelancerit ovat säättämisen ammattilaisia ja omat projektit otetaan tosissaan. Kaikki auttavat toisiaan ja pitkäjänteistä työtä arvostetaan. Paikallinen tanssin tiedotuskeskus TanzBüro München tukee paikallisia taiteilijoita markkinoinnissa ja erilaisten työpajojen kautta.”

Kuva: Silmarie Brahmni

“Uudet näkökulmat ja IMPULSSIT MUISTA MAISTA KEHITTÄVÄT määrätietoisesti koko saksalaista sirkus-kenttää.”

Berlin Circus Festival 2017 (kuva: Lucie Mahu)

JOHANNES HILLIGER & JOSA KÖLBEL

Perustajat ja taiteelliset johtajat, Berlin Circus Festival
<http://www.berlin-circus-festival.de/>

“Saksan sirkuskenttä on hämmästyttävän muutoksen alla: olemme kuin lapsia, jotka opettelevat kävelemään. Me kompastelemme ja etsimme tukea. Ensimmäistä kertaa isot teatterit alkavat buukata nykysirkusta kysymällä ammattiapua sirkuslaisilta itseltään, ja kentällä on paljon energiaa, vaikka struktuurit ja lobbaus puuttuvat. Kabaree-kulttuuri elää vahvana ja samalla nykysirkuksen kenttä kehittyy ja uusia tapoja työskennellä nousee pintaan. Kyse on usein samoista henkilöistä: suuri osa nykysirkuksen freelancereista työskentelee myös kabareen maailmassa.

Järjestimme Berlin Circus Festivalin kolmatta kertaa kesällä 2017 ja olemme ällistyneitä kiinnostuksen määrästä: monet näytökset olivat loppuunmyytyjä ja tapahtumalla oli suuri näkyvyys. On olennaista, että alalla pidetään yhtä ja nykysirkuksen näyttäminen voi olla uutta myös perinteisen sirkuksen tekijöille. Järjestämme keskusteluja esitysten jälkeen ja avaamme siten työskentelyprosessia myös yleisölle, kuten tänä kesänä myös festivaalin suomalaistaitelijoiden kanssa. Avasimme myös residenssiohjelman festivaalin yhteydessä.

Kun meitä lähestyy, niin kannattaa tietää, kehen on yhteydessä ja mikä on festivaalimme henki. Oma työtä auttaa konkreettisuus: hyvät kuvat ja videot ovat tärkeitä, mutta on myös tärkeää miettiä, kuinka oma teos saatetaan nähdä ja millainen on sen käytännön toteutus. Ennen kaikkea on tärkeää olla autenttinen ja rehellinen. Joskus “en tiedä” on myös hyvä vastaus. Yhteistyömme suomalaisten sirkustaitelijoiden kanssa on ollut sujuvaa, suoraa ja mukavaa. Se, että työn tekeminen on hauskaa ja asenne on kohdillaan, istuu myös meille. Kaikilla mailla on oma tyylinsä tehdä esityksiä ja on mahtavaa saada Saksaan uusia näkökulmia ja impulsseja muista maista. Se kehittää määrätietoisesti koko saksalaista sirkuskenttää. Suomalaiset teokset vaikuttavat sopivan todella hyvin saksalaiselle yleisölle: tietynlainen raakuus, huumori ja suoruus toimivat täällä. Ettei kyseenalaista itseään liikaa.”

“Paikallisia toimintatapoja on usein kiinnostavaa käydä läpi myös MUIDEN ALOJEN IHMISTEN KANS-SA – se on melkein jopa antoisampaa.”

Kuva: Matti Hennem

Ilona Jäntti: Muualla, ATOLL-festivaali, Karlsruhe 2017 (kuva: Chris Nash)

ILONA JÄNTTI

Sirkustaiteilija
<http://ilmatila.com/>

“Ennen omien projektien aloittamista olen kokenut hyväksi olla muiden töissä mukana. Isoissa tuotannoissa näkee hurjan koneiston ja tapaa paljon ihmisiä. Teatteripuolella ei kuitenkaan aina saa tarpeeksi ammatillisia haasteita sirkustaiteilijana. Haluan itse haastaa fyysisesti itseäni. Kun teen yhteistyötä muiden alojen taiteilijoiden kanssa – kuten nyt muusikko Aino Vennan kanssa – haluan, että olemme tasavertaisia, ettei kumpikaan jää taustalle. Esiinnyimme Bremenin Jazzahead!-festivaalilla ja Karlsruhen ATOLL-festivaalilla, jotka molemmat olivat hauskoja ja hyvin järjestettyjä. Saksassa aikataulut pysyvät ja tekniikka toimii, eikä se ole mikään klisee. On helppo tehdä töitä. Tai ainakin on yksi stressitekijä vähemmän.

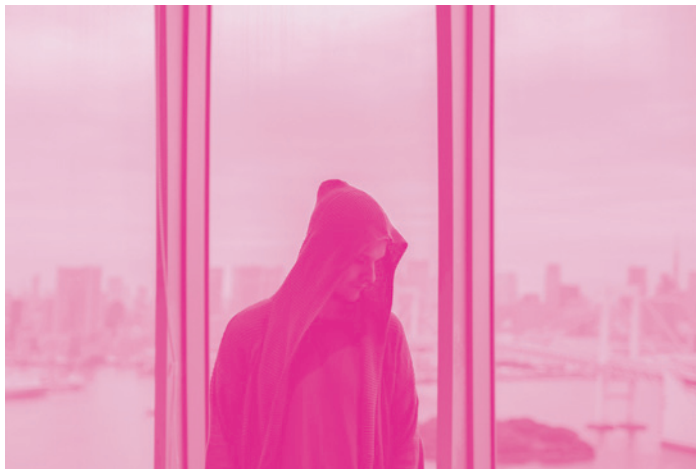
Yleisön suhteen Saksassa on oltava hyvin spesifi työnsä markkinoinnissa: kun yleisö tietää, mitä tulevat katsomaan, he ovat hyvin arvostavia ja nauttivat. Olen tehnyt jonkin verran keikkaa Saksassa varieteekontekstissa ja siellä yleisö haluaa osoittaa suosiotaan ohjelmaumeron aikana, joten koreografiassa on oltava selkeät kohdat aplodeille. Bremenissä esitettiin samassa illassa kolme suomalaista esitystä eri aloilta, minkä takia ehkä osa katsojista löysi sinne. Olen itse edustanut myös Englantia ja Ruotsia eri kokoonpanoissa, joten kansallisuus voi määrittää myös projektin mukaan.

Omassa työssä tuotannollista apua ei voi ikinä olla tarpeeksi. Hyvin paljon sitä tekee itse kaikkea mahdollista mitä osaa tai ei osaa, sillä aina ei ole resursseja palkata apua. Nuorahankkeen kautta minulla on välillä ollut tuottaja ja siitä on ollut valtavasti apua. Oma aika ei riitä mitenkään. Olen laiminlyönyt kaikkea mahdollista, paitsi omaa treenaamista, josta en tingi. Ulkomailla toimiessa herää paljon kysymyksiä paikallisista toimintatavoista ja usein niitä on kiinnostavaa käydä läpi myös muiden alojen ihmisten kanssa – se on melkein jopa antoisampaa. Pelkällä verkostoitumisella ei pääse mihinkään, vaan sisällön on oltava kunnossa. Siksi jatkuva harjoittelu on tärkeää. En usko, että hienot nettisivut auttavat, jos esitys ei ole kunnossa. Mutta ei hyvistä nettisivuista haittaakaan ole.”

Kellokumpu & Roumagnac: The pdf project – on line, internet, 2012
(kuva: Vincent Roumagnac)

“Berliinin kuuluisa rentous ja seksikkyyks ON IHAN TOINEN JUTTU KUN SIELLÄ ASUU OIKEASTI.”

Kuva: Simo Kellokumpu

SIMO KELLOKUMPU

Koreografi, tanssitaiteen tohtorikoulutettava (TeaK)

<https://simokellokumpu.org/>

“Muutin Berliiniin tilanteessa, jossa kaipasin etäisyyttä tuttuun ja turvalliseen. Otin yhteyttä suomalaiskollegaani Tomi Paasoseen – kiitos Tomi! – ja teimme muutamia proggiksia yhdessä, mutta muuten olin tyhjän päällä. Mietin paljon, että jatkanko taiteen tekemistä. Halusin vetäytyä, mutta kävin silti katsomassa paljon esityksiä, kuvataidetta sekä muutakin taidetta ja opin tuntemaan Berliinin taidekentän toimijat. Annoin itselleni aikaa ja rauhaa, autoin muita taiteilijoita Suomi-instituutissa ja sain opetustöitä tanssin parissa. Kokeilin myös baarityötä huonolla menestyksellä.

Berliinin kuuluisa rentous ja seksikkyyks on ihan toinen juttu kun siellä asuu. Töitä pitää tehdä paljon ja ilman paikallista taidekoulutusta kestävä tutustuminen kollegoihin tapahtuu hitaasti. Koulutuksen ymmärtäminen auttaa myös ymmärtämään kenttää. Kannattaa opetella saksaa, osallistua työpajoihin, käydä gallerioissa ja taidetapahtumissa kuten Transmediale-festivaali ja kuvataiteen biennaali katsomassa mitä kansainvälisellä taidekentällä tapahtuu, olla avoin, sallia riskejä, ja totutella siihen, että queer ei ole marginaalinen näkökulma.

Kuusi kuukauttani venyivät kuudeksi vuodeksi, aika tyypillinen Berliinin tarina siis. Kolmantena tai neljäntenä vuonna sain työryhmälleni apurahaa, mutta peruin projektin ja palautin apurahan, koska en saanut koko rahoitusta kasaan. Se harmitti, mutta apurahan myöntäminen Berliinissä kannusti. Parhaita puolia lähtemisessä on se, ettei kukaan katso tiettyjen linssien läpi, tiedä kuka olet tai mitä teet ammattillisesti. Se antaa tilaa hengittää. Etäisyyden ottaminen ja anonymius eivät kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö kantaisi mukanaan kaikkia kiinnostuksiaan, vaan että suhde niihin kyseenalaistuu. Kärsivällisyys on itselleni sitä, että jaksaa jäädä ja toimia ilman turvaverkkoja. Kannattaa myös sietää pitkäkestoista epätietoisuutta.

Suunnitelmaksi riittää se, että asettaa itsensä pitkäkestoisesti alttiiksi vuorovaikutukselle vieraassa paikassa. Se horjuttaa tuttuja toiminta- ja ajatusmalleja. Uteliaisuus, kiireettömyys ja päämäärätietoisuus kantavat. Silloin ainakin minun on helpompi päätyä oikeaan paikkaan oikeaan aikaan. Berliini tai joku muu innostava kaupunki voi olla niin viettelevä, että aktiivinen käytännön suhde oman taiteen tekemiseen on hyvä säilyttää ja päättää keskittyä siihen.”

Milla Koistinen: On a Clear Day (kuva: Jan Isaak Voges)

Kuva: Lemmit Labrenz

“Saksalaiseen mentaliteettiin pääsee uppoutumaan esimerkiksi hakemustekstien kautta: SANOJA HARKITTAAN JA VIESTIT OVAT POLIITTISIA.”

MILLA KOISTINEN

Koreografi, tanssija, tanssinopettaja, Berliini
<http://millakoistinen.net/>

“Valmistuin TeaKista 2004, muutin Brysseliin 2006 ja edelleen Berliiniin 2009 tekemään toista maisteritutkintoa, tällä kertaa koreografipuolella. Siirtymä Belgiasta Saksaan oli haastava: piti opetella kieli pikavauhtia ja sopeutuminen koulutusohjelmaan vaati työtä. Ohjelman suorittaminen ei ollut kuitenkaan huono valinta ja tuntuu, että papereista on Saksassa hyötyä kun lähtee hakemaan tukea ja tekemään omia teoksia. Kun muutin Saksaan, seurasin paljon teatteria. Oli kiinnostavaa kokea, mitä kielellä voi ilmaista kun tekstiä ei ymmärrä kokonaan. Jotain tästä kokemuksesta on siirtynyt myös töihini ja tekstin kanssa työskentelyyn.

Berliiniin asettuminen on vienyt aikansa, mutta tällä hetkellä tunnen oloni kotoisaksi. Kieltä ja byrokratiaa on joutunut opettelemaan, mutta kun Saksassa joku asia toimii, se myös oikeasti toimii. Seuraan mitä Suomessa tapahtuu ja teen siellä mielelläni töitä aina kun siihen on mahdollisuus. Kahden maan välillä taiteilussa on omat kommervenkkinsä. Esimerkiksi paperiasiat pitää vain hoitaa, vaikka joskus tuntuu siltä, että asiat voisivat hoitua helpommin. Kun paperit ovat kunnossa, ovat asiat helpompia myös psykologisesti. Saksalaiseen mentaliteettiin pääsee uppoutumaan esimerkiksi hakemustekstien kautta: sanoja harkitaan ja viestit ovat poliittisia. Oman kokemukseni mukaan täällä kirjoitetaan taiteesta asiapitoisesti, ilman runoilua.

Berliiniin lisäksi työskentelen muun muassa Nordrhein-Westfalenin alueella, joka on innostanut tanssikäntällään. Muissa kaupungeissa työskennellessä huomaa, että taiteelliset eroavaisuudet ovat suuria. Berliinissä joutuu tekemään paljon itse ja rahoitus on tiukassa, kun taas Düsseldorfin Tanzhaus NRW:ssa sai tuotantoapua ja valmista yleisöä. On hyvä tuntea teattereiden ja festareiden ohjelmistointia, jotta osaa tarjota teoksiaan sellaisiin paikkoihin, joissa niistä kiinnostutaan. Kun selvittää tunnelmaa ja käy katsomassa esityksiä, tietää mitä muualla tapahtuu ja mihin itse asettuu taiteellisella kentällä.

Minulle on tärkeää edustaa Suomea ja koen olevani suomalainen tanssintekijä, vaikka olen ollut poissa yli 10 vuotta. Pidän siitä, että pystyn edistämään osaltani kansainvälisyyttä ja toivottavasti tuomaan näkyvyyttä Suomen tanssikäntälle, vaikka en itse kauheasti Suomessa toimikaan. Koen tämän myös velvollisuudekseni.”

Kuva: Dmitrij Matvejev

“Ammattikontaktit rakentuvat ystävyyssuhteiden lailla: TARVITAAN YHTEISIÄ KOKEMUKSIA.”

Tanzmesse-tanssimessut Düsseldorfissa (kuva: Dmitrij Matvejev)

GINTARĖ MASTEIKAITĖ

Johtaja, Lithuanian Dance Information Centre ja New Baltic Dance -festivaali
<http://dance.lt/>

“Ulkomaille haluavan taiteilijan tulee tehdä kotiläksynsä ja panostaa itseensä: käydä tutustumiskoilla, nähdä niitä paikkoja, joissa haluaisi esiintyä ja tavata ihmisiä. Tiedotuskeskukset antavat paljon neuvoja ja kannattaa seurata monien eri maiden kanavia, vaikka ei juuri niihin maihin suuntaisikaan. Parhaita paikkoja tutustua muihin taiteilijoihin ovat residenssit, työpajat ja seminaarit. Kaikissa on kyse oman työn lisäksi muiden ihmisten tapaamisesta. Ihmiset haluavat työskennellä jonkun kanssa, johon luottavat ja jonka ovat tavanneet. Itse intoaan loputonta videoiden katselua.

Kannattaa panostaa siihen, että tietää miksi tekee mitäkään: jos haluaa vain lähteä ‘jonnekin’, se on sama kuin ‘ei minnekään’. Ei myöskään kannata aloittaa miettimällä, mistä saa rahoitusta, vaan ensin miettiä tarkkaan mihin sitä tarvitsee. Joskus kestää vuosiakin, että aika on kypsä tietyille yhteistyölle ja siksi ei kannata lannistua – eikä myöskään unohtaa vanhoja kontakteja. Itsestään voi kertoa tunkeilematta ja pelkkä esittelykin voi riittää. Siihen voi palata myöhemmin, muistuttaa itsestään ja pysyä mielessä. Tilannetaju auttaa tässä: älä käy kenenkään päälle vessassa tai kirkossa.

Agentit ja festivaalijohtajat ovat myös yksinkertaisia ihmisiä. Monet arvostavat yksinkertaista keskustelua. Aina ei tarvitse myydä jotain. Joskus taas viettää neljä päivää jonkun kanssa, eikä siihen ihmiseen pääse läpi lainkaan. Ammattikontaktit rakentuvat ystävyyssuhteiden lailla: tarvitaan yhteisiä kokemuksia. Ja aina kannattaa olla ystävällinen. Se on tärkeämpää, kuin että olisi läsnä kaikissa sosiaalisen median kanavissa. Jos haluaa asioiden tapahtuvan nopeammin, pitää olla aina liikkeessä – mutta siihen freelance-taiteilijalla on harvoin mahdollisuus ja reissut pitää valita tarkkaan.

Sirkus-, esitystaide- ja tanssiväki voivat oppia toisiltaan paljon. Sirkuslaiset esimerkiksi sitä, kuinka asettaa oma tekeminen johonkin yhteiskunnalliseen keskusteluun. Ja tanssijat taas sirkuslaisten villiyydestä ja suoruudesta. Ei ole aina järkevää verrata aloja toisiinsa, mutta muut alat on hyvä tuntee, jotta pystyy puhumaan niiden kieltä esimerkiksi ohjelmoijien kanssa ja laajentamaan omia mahdollisuuksiaan.”

Tanssitunti, Tanzhaus NRW (kuva: Katja Illner)

“Viimeisimpänä isona teemanamme on ollut kysymys MUIDENKIN KUIN VALKOISTEN, NUORTEN KEHOJEN NÄKYVYYDESTÄ tanssissa.”

Kuva: Monika Rittershaus

BETTINA MASUCH

Taiteellinen johtaja, Tanzhaus NRW, Düsseldorf
<http://tanzhaus-nrw.de/>

“Tanzhaus NRW on Saksan ainoa täysin tanssiin keskittynyt tuotanto- ja esitystalo. Näytöksiä on kahdella lavalla ja yhdessä studiossa, joiden lisäksi järjestämme tanssitunteja ja -työpajoja, sekä teemme aktiivista työtä kymmenen partnerikoulun kanssa pitkin kaupunkia. Alue on Berliinin jälkeen kenties maan aktiivisin tanssikeskittymä. Alueella on nähty valtava tarve täyttää teollisen menneisyyden jättämiä aukkoja kulttuurilla uusia narratiivejä etsien. Teemme yhteistyötä muun muassa Kölnin taidekentän, Ruhrin triennaalin, Essenin Folkwang-yliopiston, PACT Zollverein -koreografiakeskuksen, sekä Wuppertalin Pina Bausch -teatterin kanssa. Lisäksi kuulumme kansalliseen seitsemän ison tanssi- ja esitystaidetalon verkostoon.

Vaikka rakenteellinen muutos vie aikaa, on nykytanssin arvostus noussut viimeisen 20 vuoden aikana. Tällä hetkellä keskustellaan paljon vapaan kentän rahoitusmahdollisuuksista, minimipalkoista ja kuinka edistää pitkäjänteistä taiteellista työtä. Viimeisimpänä isona teemanalossamme on ollut kysymys erilaisten kehojen näkyvyydestä tanssissa eli muidenkin kuin kauniiden, valkoisten, nuorten kehojen. Myös yleisö muuttuu ja maahanmuuttajilla on hyvin erilaisia kokemuksia yleisönä olemisesta. Ehdimme jo luulla, että nämä asiat on käsitelty, mutta yhtäkkiä kysymykset ovat taas läsnä ja niistä on puhuttava.

Tuleeko tanssin osallistua poliittiseen aktivismiin? Kuinka tanssista voi tulla relevantti taide-muoto? Pureudumme näihin teemoihin esimerkiksi viikottaisissa keskustelutilaisuuksissa ja suosituilla kehollisilla johdatuksilla ennen esityksiä. Keskustelua tanssin roolista käydään myös laajan opetusohjelmamme kautta: tanssiopettajien verkostossamme on 100 opettajaa 40 eri maasta aina katulajeista nykytanssiin ja balettiin.

Sekä taiteilijat että tanssiopettajat voivat ottaa meihin yhteyttä. On tärkeää, että kenttä kehitty eri kulttuureja edustamalla. Kansallisuus itsessään ei välttämättä kerro mitään, eikä liikkuva taiteilija usein määriy yhden kansallisuuden kautta. On kuitenkin arvokasta ymmärtää eri maiden totuttuja käytäntöjä ja työskentelyolosuhteita, jotka taas muokkaavat osaltaan taiteellista työtä. Haluamme tukea taiteilijalähtöistä työtä, koska silloin myös eri taiteenlajit, kuten tanssi ja sirkus, voivat sekoittua luontevasti.”

Kuva: Transparency International Deutschland

“HEMPEÄ EI VOI OLLA, vaan tottua siihen, että kun puhelimeen huudetaan, se tarkoittaa sitä, että tästähän keskustellaan.”

ANNA-MAIJA MERTENS

Transparency Internationalin Saksan johtaja,
Suomen Saksan-instituutin johtaja 2010–2014

“Malttia! Malta olla laittamatta kokemuksia eri lokeroihin tai sihdata liian aikaisin. Kerää kasa kaikenlaisia kokemuksia eri kulttuureista ja aloista, politiikasta, taiteesta ja ihmisistä Saksassa. Sitten kun vihdoinkin tietää mitä saksalaisuus on, tulee vastaan joku, joka rikkoo sen täysin. Lisämääritelmiin pitää aina olla valmis, sekä alueellisesti että temaattisesti. Omassa arvostuksessa pitää pysyä ja katsoa peruutuspeiliin. Saksalaiset ajatukset, joita olen itse kerännyt, ovat muun muassa selustan turvaamista ja reipasta vakuutusten ottamista – mutta muut kerätköön omat esimerkinsä. Suomessa ollaan avoimempia rajojen kanssa. Maa on niin valtava, että hierarkia on yksi tapa sortteerata asioita.

Saksa tuntuu yhä kokoelmalta ruhtinaskuntia: Länsi-Saksa on lähempänä Hollantia kuin Baijeria. Stuttgartissa taiteella on helpompi provosoida. Berliinissä taas rahaa ei ole, mutta portit ovat auki. Alueen sisälläkään ei ole yhtä totuutta, vaan aina kysytään: “Miten niin?” Kyseenalaistaminen tulee historiasta. Hempeä ei voi olla, vaan tottua siihen, että kun puhelimeen huudetaan, se tarkoittaa sitä, että tästähän keskustellaan – kun suomalaiset kysyvät että vieläkö tästä keskustellaan. Asiat tehdään perin juurin, jopa vaikeimman kautta, jotta ne menevät varmasti oikein. Kun on uteliaisuutta ja empatiaa, löytää yhtymäkohtia. Jos omasta työstä ei halua puhua, miksi lähteä? Pysähtyneisyys on tärkeää ja että tuntee ihmisen voidakseen tietää, mitä pyytää.

Taiteessa koetaan, ettei haluta myydä sieluaan markkinavoimille, mutta kulttuurityön voi nähdä niin, että olisihan sääli, jos kukaan muu ei hyötyisi ideoistani. Jos joku tapa tuntuu hankalalta, niin voi miettiä, olisiko muuta väylää. Ongelmistaan ei kannata olla riippuvainen, vaan nähdä päämäärä tuolla, eikä tässä solmussa. Saksan rahavirrat ovat eri malliset ja yksityistä rahaa on enemmän. Täällä suhtaudutaan oman työnsä rahoitusjärjestelyihin avoimesti: kompleksisena seikkailuna ja strategisina kumppanuuksina. Intuitio ja avoimuus ovat tärkeitä työvälineitä: eihän se ole huono juttu aloittaa Berliinistä ja päätyä Varsovaan. Mutta paluulippua ei kannata varata missään. Omaa tekemistä ei tarvitse mukauttaa, vaan rakentaa siltä, jotta toisella on reilu mahdollisuus ymmärtää sitä, mitä teet. Olet itse vastuussa siitä, miten yhteys avataan.”

Talk Show: Addressing Fair Dance, Tanztag Berlin, Sophiensaele
(kuva: Jonna Rulinen)

Tomi Paasonen: Hybrid Dislocation, Berliini (kuva: Tomi Paasonen)

**“Työ on aina kiinni
henkilöistä: KETKÄ
EDISTÄVÄT JA
KETKÄ ESTÄVÄT
sitä.”**

Kuva: Barbara Diehl

TOMI PAASONEN

Koreografi, ohjaaja, Itä-Suomen Tanssin Aluekeskuksen taiteellinen johtaja
<http://www.paasonen.com/>

“Oma tarinani Saksassa alkoi jo 17-vuotiaana Euroopan yleisradiounionin tanssikilpailusta, jonka jälkeen aloitin John Neumeierin balettikoulun Hampurissa ja jatkoin siellä kiinnitettynä solistina monta vuotta. Berliini muuttui tukikohtakseni vuonna 2002, vaikka olenkin samalla tehnyt töitä muuallakin. Oma kansainvälinen urani on aina ollut orgaanista tekemiseen ja elämiseen nivoutumista, kasvattaen väliaikaisia infrastruktuureja. Oman itseni markkinointi, kuten videoiden lähettely ja festareille pyrkiminen, ei ole ollut luontevaa: mitä enemmän vain tekee itse, sitä useammat tuntevat. Se Saksa, johon muutin, oli kulttuurisesti haastava: itse tykkään sekoittaa asioita ja tuntui siltä, että asioita tykättiin rajata. Se on samalla ollut myös voimavara, että tulee klassisesta taustasta ja haluaa tehdä jotain muuta.

Olen tehnyt töitä Berliinissä, Hampurissa, Heidelbergissä, Hannoverissa sekä Frankfurtissa, ja kaikissa paikoissa tärkeintä on ollut vain löytää oikea tiimi ja yhteistyökumppanit. Työ on aina kiinni henkilöistä: ketkä edistävät ja ketkä estävät sitä. Nykyään on vaikea puhua saksalaisesta tanssikentästä, koska kansainvälistyminen on ollut niin nopeaa. Keski-Eurooppa eli pitkään vahvojen trendien mukaan, joita kaikki seurasi – tämä on alkanut murtua. Nyt yhden kaupungin sisäänkin mahtuu monta skeneä.

Suomalainen tanssi istuu hyvin Saksaan: moliin menevä fataalisuus, tragikomiikka, rankkuus ja pelkistyneisyys, jossa runsaasta on rajattu. Tämä selkeni itselleni jo 80-luvulla kun huomasin, että saksalaiset nauravat kippurassa Kaurismäelle. Siinä suhteessa suomalainen tanssi on lähempänä Baltiaa ja itää, kuin muita Pohjoismaita. On sallitumpaa häiriintyä. Tällaista performatiivisuutta ei voi myöskään täysin avata kirjallisesti. Siksi tekstiä tärkeämpi on hyvä taltiointi, jossa ytimekäs on parempi tyyli kuin eppinen. Omasta työstään kirjoittaminen auttaa kyllä myös ymmärtämään sitä. Kun kirjoittaa hakemuksia, hyvä ohje on, että yksi idea ei voi ratkoa kaikkea.”

Mimosa Pale: Vaeltavat kuhliat, Berlin Circus Festival 2017 (kuva: Mikkael Kuukula)

”Taiteilijoiden pitää keksiä uusia näyttämöitä, levittäytyä GALLERIOISTA JA TEATTEREISTA ARKKITEHTUURIIN JA ARKIPÄIVÄÄN.”

Kuva: Oona Heleena

MIMOSA PALE

Performanssitaiteilija ja kuvanveistäjä, Berliini
<http://mimosapale.com/>

“Kävin teininä viisi vuotta saksalaista koulua Münchenissä, siitä jäi halu palata Saksaan ja Berliiniin muutin pysyvästi 2008. Saksassa tykkään monikulttuurisuudesta ja kommunikaatiosta: täällä ollaan kiinnostuneita puhumaan ja antamaan palautetta, ihmiset näyttävät tunteensa ja tulevat juttelemaan. Berliini on ollut haastava, koska tekemisen täytyy olla niin omaehtoista. Itselleni on ollut hyvä pitää toinen jalka Suomessa ja sieltä on ollut helpompi saada rahoitusta. Berliini on silti kotini ja työskentelypaikkani, vaikka työ on usein sitä, että kehittelee täällä jotain ja toteuttaa sen jossain muualla, on se sitten Helsingissä tai Stuttgartissa.

Performanssitaidekuviot ovat yllättävän samanlaisia Helsingissä ja Berliinissä ja tuntuu siltä, että skenessä on jopa samoja hahmoja. Ehkä se kertoo siitä, että alan ruohonjuurimeininki on samanlaista. Saksan teatterimaailma on upea ja taso mieleton. Siihen yhdistyy myös tanssia ja esitystaidetta. Alojen törmäily on luontevaa aina klubimaailmasta muotiin, ja sirkusfestareille on tervetullut olo, vaikka oma tekeminen ei ole sirkusta. Näen, että taiteilijoiden pitää keksiä uusia näyttämöitä, levittäytyä gallerioista ja teattereista arkkitehtuuriin ja arkipäivään. Eteenpäin meneminen on sitä, että nauttii tekemisestään. Se on se palkkio, jonka ottaa itselleen etukäteen, sillä koskaan ei voi olla varma normaalista korvauksesta. Kun nauttii, yleisö aistii sen.

Yksittäinen näyttely tai esitys ei välttämättä anna hirveästi, sillä näkyvyyttä on vaikea saada. Kestää aikansa ymmärtää miten Saksan taidekenttä toimii omalla kohdalla. Pitää olla yritteliäisyyttä ja ehkä vähän rahaa, ja kestää pettymyksiä tai resonaation puutetta. Pienemmissä kaupungeissa kuten Stuttgartissa ihailtavaa on se, että taiteilijat auttavat toisiaan herkemmin. Etelässä budjetit on enemmän ja kun taiteilijoita on vähemmän, on helpompi päästä esille. Suomi-yhteisö on jollain tavalla tärkeä, mutta siihen ei voi tuudittautua, että asiat tapahtuvat itsestään. On annettava aikaa asioiden kehittyä ja tapahtua, joskus vuosia, ja tajuta, mikä on paras tapa työskennellä. Itse pyörin Berliinissä hattukauppaa, koska halusin elämän tapahtuvan sen kynnyksellä. Nyt harkitsen maallemuuttoa työskennelläkseni eri tavalla. Tällä hetkellä haluan jäädä Saksaan myös siksi, että voin varmistaa monikulttuurisen ympäristön lapselleni.”

“Paikalliskenttää laajemmin tuntemattakin VOI TEHDÄ ARVOMAAILMAANSA VASTAAVAA TAIDEPOLITIIKKAA.”

Elina Pirinen: Personal Symphonic Moment, Tanz im August, Berliini 2015, (kuva: Timo Wright)

ELINA PIRINEN

Tanssija-koreografi
<http://www.elinapirinen.com/>

“Olen esiintynyt Hampurissa, Berliinissä, Frankfurtissa ja Dresdenissä, jonne lähden residenssiin työstämään uutta teosta. Berliinissä olen viettänyt useita omatoimisia residenssijaksoja, vuokrannut asunnon ja tutkinut jotain tiettyä tutkimuskysymystä erityisesti liittyen klassisen musiikin ja nykyajan ihmisen väliseen suhteeseen. Kun lähdän ulkomaille, luotan, että työni viestii jotain jaettua yhteistä välittämättä siitä, missä sen esitän, ehdottaen jotain sellaista, että ihminen ei ole kokemustensa ja ajattelunsa kanssa yksin – tai synnyttäen peilauksen, joka aiheuttaa vastustusta näyttäessään jotain ei-tervetullutta.

Käytän työssäni paljon klassista musiikkia ja se luo myös tietyn jaetun alustan. Esimerkiksi Šostakovitšin rauhan apoteosilla on tietty poliittinen tausta Euroopassa, jolloin se jo virittää tietyn tunnelman. Käyn usein Berliinin filharmoniaassa ja siellä puudun usein klassisen musiikin porvarillisen ylevyyden juhlimiseen. Ja toki nykytanssikin on tukenut porvarillisuutta omassa määrättyssä estetiikassaan ja rakenteissaan. Joskus kotimaiseen taidepolitiikkaan uupuneena ulkomaille käydessäni olen kiitollinen siitä, että saan olla ulkopuolella tietyistä paikallisista kysymyksistä. Toki jo pian ymmärtäen, että samoja pohdintoja on kaikkialla. Koitan aina silti huolehtia, että saan yhteyden paikallisiin tekijöihin ymmärtääkseni asiayhteyksiä.

Olen ujo verkostoitumaan, mutta koitan luottaa siihen, että jos kivan tyyppin kanssa syntyy dialogi, sitä voi jatkaa. Tanssipolitiikkaan osallistuminen on todella tärkeää ja haurasta. Tietty vaikenemisen kulttuuri on onneksi murtunut. Koen tärkeäksi tukea sitä, että myös trendeihin istumattomia töitä voidaan näyttää jossain. Kun pääsee projektiin ulkomaille, pitää olla tarvittaessa kriittinen työolosuhteita kohtaan, eikä päätyä kauppatavaraksi. Paikalliskenttää laajemmin tuntemattakin voi tehdä arvomaailmaansa vastaavaa taidepolitiikkaa. Wienin ImpulsTanzissa tv-haastattelija ehdotti, että olisin laittanut tukkaa ja meikannut kameralle, mutta ilmoitin, että aion itse asiassa syödä eväitäni ja juoda kokista. On ok pysyä omalla puolellaan. Siitä, että on oma itsensä ja on ystävällinen toisille, jää aina joku jälki. Markkinapeliin pelaaminen voi olla nopeampi reitti, mutta myös kestävämpi. Itselläni on kokemus liiasta muiden ihmisten ymmärtämisestä. Kun sain feministisen havaintokykyni myrskyn jälkeen takaisin päätin, että en enää ikinä luovu siitä.”

Company2: Scotch & Soda, Chamäleon, Berliini (kuva: Andy Phillipson)

ANKE POLITZ

Taiteellinen johtaja, Chamäleon-sirkusnäyttämö, Berliini
<https://chamaeleonberlin.com>

“Taidetta ei voi oikein johtaa tai hallinnoida, mutta jos taiteelliset unelmansa haluaa saavuttaa, tarvitaan hyvä prosessi. Pyydä apua, näytä tekstejäsi ja työvaiheitasi muille, keskustele ihmisten kanssa ja seuraa muiden töitä – myös sellaisten, joiden esityksistä et itse pidä. Jos olet sirkustaiteilija ja viereisessä studiossa on tanssija, juttele hänen kanssaan. Jos olet kiinnostunut tarinoiden kertomisesta, etsi käsiisi dramaturgi. Oman työn ammattimaistaminen tarkoittaa sekä opettelua, että avun pyytämistä. Kun on suunnitelmallinen ja ottaa selvää asioita aina budjetoinnista ohjaamiseen, välittyy myös viesti tukijärjestelmien kehittämiselle siitä, että taiteilijat ottavat työnsä tosissaan.

Sitä voi hajottaa oman päänsä vaikka Excel-taulukkoon – tai sitten kysyä joltain, jolla on taulukko valmiina, jota itse työstää eteenpäin. On väärin ajatella, että taiteilijan tarvitsee osata kaikkea. Kannattaa selvittää, kenellä on itsellesi arvokkaita mielipiteitä, eikä pelkästään kova ääni. On paljon tapoja saada harjaantuneita näkemyksiä maksamatta niistä. Samalla voi valmistautua siihen seuraavaan vaiheeseen, jossa itse maksaa avusta – tarkan osaamisen arvoa ei kannata väheksyä. Kontrollin menettäminen on täysin naurettava ajatus: jos haluaa työlleen laadukkaan markkinoinnin, tulee tehtävään etsiä osaava henkilö.

Sirkuskenttä kehittyy kovaa vauhtia ja se tapahtuu yhdessä varieteen, nyky sirkuksen, kaupallisten talojen kuten meidän, sekä kansainvälisten ja paikallisten freelancereiden kautta. Avasimme juuri ensimmäisen residenssiohjelmamme Berliiniin rekisteröityneille taiteilijoille, järjestämme open stage -iltoja uusille kokeiluille ja keskusteluille niistä. Taistelemme myös julkisen tuen saamiseksi koko alalle. On tärkeää pitää yhtä. Kulttuurieroja on olemassa, mutta jos haluaa työskennellä kansainvälisesti, niitä on kunnioitava sekä niistä on myös päästävä yli, jotta voi löytää universaalien kielen. Saksassa saattaa huomata, että saksalaiset eivät ole maailman kohteliainta kansaa. Aloitamme palautteen kertomalla sen, mistä emme pidä. Kun esittää työtään toisessa kulttuurissa, on tarkasteltava myös sitä, miksi ei välttämättä saa palautetta aina siinä muodossa, jossa sitä toivoo.”

“TARKKAN OSAAMISEN ARVOA EI KANNATA VÄHEKSYÄ. **Kontrollin menettäminen on täysin naurettava ajatus.**”

Kuva: Tomás Tesfiki

BJÖRN PÄTZ

Tanssin ja esitystaiteen PR-ammattilainen, björn & björn, Berliini
<http://www.bjoernundbjoern.de/>

“Aloittaessani yhteistyön tanssi- tai esitystaiteentekijän kanssa ensimmäinen askel on aina toisiimme tutustuminen, jotta voimme rakentaa parhaat mahdolliset kanavat teoksen promoaamiselle. Markkinointityön tulee kuvastaa teoksen tekijää, eikä kaikki toimi kaikille. Taiteilija tuntee aina itse oman työnsä parhaiten ja sen selittämiseen ja ymmärtämiseen on syytä käyttää aikaa silloin, kun pyytää apua PR-työssä. Tekee viestintää sitten yksin tai yhdessä, tärkein työkalu on kalenteri. PR-suunnitelmansa kanssa on hyvä olla mahdollisimman valmis kuusi viikkoa ennen ensi-iltaa. Siitä tulisi ennakoida työvaiheita taaksepäin aina valokuvista, mahdollisesta videotrailerista ja sosiaalisen median väylistä lehdistötiedotteeseen ja mahdollisiin muihin teksteihin asti. Paperille voi myös hahmotella, miten voisi tavoittaa erilaisia yleisöjä ja missä vaiheessa tapahtumalistauksia julkaisevat mediat tarvitsevat aineistonsa.

Vaikka haluaisi, että omasta teoksestaan kirjoitetaan, ei tämä aina ole mahdollista toimittajalle, eikä se ole oma vika. Hyvä tapa on kutsua ammattilaisia seuraamaan myös omia treenejä ja läpimenoja. Oman kokemukseni mukaan Saksassa toimittajiin päin on hyödyllistä olla välikäsi, kuten PR-agentti. Taiteilijat voivat silti itsekkin kehittää omia suhteita toimittajiin. Kun kuvailee omaa työtään, kyseisen mediakanavan profiili on hyvä olla selvillä: minkälaisella kulmalla lehti on aiemmin kirjoittanut taiteesta tai mihin kellonaikaan radio-ohjelma lähetetään. Joskus on hyödyllistä rakentaa itse tiettyä tarinallisuutta, jota tarjota. Jos on uudessa kaupungissa, on tärkeää tavata kollegoita kaikkialla, missä heitä saattaa tavata.

Taiteen tekeminen on ammattimaistunut. Kymmenen vuotta sitten Berliinissä työskenteli vain kourallinen PR-ammattilaisia ja nyt kaikki kysyvät tällaista apua alalla. PR-työ kirjoitetaan nykyään yleensä aina sisään budjetteihin. Myöskin tuottajan perään kysytään paljon tottuneemmin. Alalla on paikallisyhdistyksiä, jotka auttavat freelancereita paljon, esimerkiksi tarjoamalla koulutuksia markkinointityön tekemisestä. PR-työssä voi miettiä, sopiiko itselleen laittaa vaikka 50€ Facebook-mainontaan vai yrittääkö joukkorahoituskampanjaa. Mikään ei ole varma keino, sillä projektin onnistumiseen vaikuttaa moni ennakoimaton tekijä, kuten samalle illalla osuva toinen näytös. Tärkein neuvo on silti aina lähteä omasta taiteellisesta työstä ja hioa sitä. Kaikki muu on ylimääräistä.”

**“Tekee viestintää
sitten yksin tai
yhdessä, TÄRKEIN
TYÖKALU ON
KALENTERI.”**

Nya Ramper: Hamlet, Nordwind-festivaali, Berliini (kuva: Jan Ericsson)

“OMASTA EXPAT-
TAITEILIJAKUP-
LASTA ON ITSE
HALUTTAVA
POIS, jos haluaa
nähdä muuta.”

Kuva: Jarno Kuosa

RASMUS SLÄTIS

Näyttelijä, Berliini
<http://www.rasmusslatis.com/>

“Päädyin Saksaan sattumalta. Etsimme teatteriryhmämme Nya Ramperin kanssa harjoitus-tilaa 2010 ja tulimme Berliiniin – ja jäimme. Oma innostus tuntui toimivan ja lähdimme heti ensimmäisessä teoksessa tulkitsemaan saksalaista yhteiskuntaa. Kukaan meistä ei osannut saksaa, mutta esiinnyimme saksaksi. Meidän ulkopuolisuus tuntui kiinnostavan paikallista yleisöä. Alussa oli vapauttavaa, ettei kukaan tuntenut ja sillä energialla pääsi eteenpäin. Loimme kontakteja ottamalla yhteyttä kaikkiin tutun tuttuihin. Saksassa toimii rehellisyys ja uteliaisuus, sekä oman tulkinnan mukaan tuominen keskusteluihin – on se sitten puhumattomuudesta tai miesten valta-asemasta. Ensimmäiset neljä vuotta oli silti sellainen olo, että en ymmärtänyt saksalaisesta yhteiskunnasta mitään, vaikka kävin paljon kulttuuritapahtumissa. En tiennyt missä vanhuksat pelaavat korttia tai millaista lasten päivähoito on. Omilla kulmillani kohtasin turkkilais- ja arabiväestöä sekä kansainvälisiä hipstereitä, mutta kokonaisuus puuttui. Omasta expat-taiteilijakuplasta on itse haluttava pois, jos haluaa nähdä muuta.

Olen esiintynyt pitkin Saksaa: Kölnissä, Mannheimissa, Hampurissa, Düsseldorfissa ja Münchenissä. Mentaliteetit vaihtelevat paljon – esimerkiksi München muistuttaa Tukholmaa tietyssä kliinisytydessään ja varallisuudessaan. Festivaalit ovat kuitenkin usein samankaltaisia kaupungista riippumatta: vastaan tulee raakaa kilpailua, laskelmoitinta ja taiteen kaupallistamista. Vaikeaa on myös se, että koulutuslaitokset eivät tiedä, minne esiintyjä tarvitaan, vaan se pitää selvittää itse. Ja on paljon paikkoja, joissa eri alat sulautuvat.

Itseäni harmittaa se, että en alussa ollut avoimempi – olisi ollut niin tiukkoja mielipiteitä tai olisi luullut osaavansa paremmin kuin muut. Sen ymmärtää vasta siinä vaiheessa, kun on yksin. Ehkä on luonteva sykli luoville aloille, että jakson päätteeksi määrittää uudestaan sen, minne on menossa ja tekee päätelmiä siitä, miten on käsitelty asioita. Olemme itse saaneet paljon tukea Suomesta ja yhteydenpito on ollut elinehto. Mutta ilman saksalaista ammattiapua, kuten tuottajia ja agentteja, emme olisi pärjänneet. Saksalaiset nauttivat elämästä esimerkiksi. Sen näkee saunakulttuurissa ja Biergarteneissa, joissa rikkaat ja köyhät istuvat vierekkäin. Ollaan taitavia viettämään aikaa yhdessä, mutta yksityisyyttä kunnioitetaan. Auton omistajan selvittäminen tekstiviestillä kuulostaisi hullulta maassa, jossa on aktiivisesti vakoiltu.”

**”Vaikka TAITEEL-
LINEN VAPAAUS
ON IHAN EHDOT-
TON JUTTU,
oman työnsä
selittämisellä on
valtava merkitys.”**

K&C Kekäläinen & Company:
Hafed Collage of Differences and Fragility
Maija Karhunen ja Sanna Kekäläinen,
Tanz im August 2017
(kuva: Liija Lehmuskallio)

Kuva: Dajana Lohnt

VIRVE SUTINEN

Taiteellinen johtaja, Tanz im August -nykytanssifestivaali, Berliini
<http://www.tanzimaugust.de/>

“Ulkomaille suunnatessa tärkeintä on kysyä itseltään miksi. Kansainvälisen uran luominen on pitkäjänteistä työtä, joka vaatii paljon muitakin avuja kuin taiteellisen osaamisen. Ihan-netapauksessa taiteilijan tulisi voida keskittyä taiteen tekemiseen samalla kun luottohenkilöt hoitavat tuotantoa ja esitystoimintaa. Kansainvälistä läpimenoa ei kukaan tee yksin. Mitään kaavaa kansainvälisille kentille pääsyyn ei ole, vaan aluksi kannattaa kartoittaa kaikki väylät ja verkostot. Niistä oppii aina jotain, vaikka ne eivät lopulta olisi itselleen ne tärkeimmät. Parhaimmillaan verkottuminen tuo kullannarvoisia kohtaamisia muiden ammattilaisten kanssa, ilman että tarvitsee heti myydä omaa työtään. Tutustuminen on ensimmäinen askel kohti kiinnostusta ja luottamusta.

Minusta on ensiarvoisen tärkeää, että taiteilija löytää oman roolinsa paikallisesti, ja luo itselleen yleisön, joka kannattelee koko uran ajan. Ketään ei kannattele se, että kerran esiintyy jossain ulkomaille ja sitten katoaa näkyvistä. Kansainvälinen työskentely vaatii liikkumista, jatkuvaa näkyvyyttä ja yhteydenpitoa etenkin, jos haluaa saada kansainvälistä rahoitusta. Tanssijoille ja esiintyjille on tarjolla runsaasti työpajoja ja koe-esiintymisiä, joissa tapaa ko-reografeja, ja samalla verkottuu myös muiden tanssijoiden kanssa. Nämä polut, kuten myös reitti omien teosten esittämiseen, ovat aina henkilökohtaisia.

Sosiaaliset, kulttuuriset ja ylikulttuuriset taidot ovat ehdottoman tärkeitä, jotta voi tulla ymmärretyksi kansainvälisesti. Tämä koskee erityisesti suomalaisia, koska meillä on tapana pitää yllä myyttiä omasta erikoisuudestamme. Usein se näyttäytyy muille vain outoutena. Omasta identiteetistä ei tarvitse luopua erilaisissa ympäristöissä. Berliini on hyvä paikka kehittää omaa ajatteluaan, koska kriittistä massaa on tarpeeksi ja esitystarjonta on korkeatasoinen. Ruohonjuuritaso on valtava, mutta siitä ylöspäin kilpailu on kovaa. Kun itse valitsen teoksia ohjelmistoon, ainoastaan sillä on väliä, että taiteilija on kiinnostava ja esitys on puhutteleva. On tärkeää, että taiteilija osaa kertoa työstään. En tarkoita markkinoinnin kieltä, vaan taidepuheen hallitsemista. Kielitaidolla on valtava merkitys. Kansainvälisen uran edellytykset luodaan usein jo opiskeluaikana. Sen jälkeen on hyvä suunnitella, miten haluaa edetä, ja miksi haluaa investoida kansainväliseen uraan. Kun omat tavoitteet ovat selvät ja realistiset, on helppo päättää mihin junaan hyppää. Oikotietä ei ole ja loppupeleissä osaaminen ratkaisee.”

Juha Valkeapää & Kaja Kann: It Seems a Good Place to Build a House, Kampnagel, Hampuri (kuva: Evert Palmes)

Kuva: Anja Beutler

“Hampurin vapaa kenttä – kuten muidenkin kaupunkien – käy JATKUVAA KESKUSTELUA ONGELMALLISISTA TYÖSKENTELYOLOSUHTEISTA.”

ANNA TEUWEN

Dramaturgi, Kampnagel-teatteri, Hampuri
<http://www.kampnagel.de/>

“Kampnagel on yksi Saksan isoimmista tuotantotaloista. Ohjelmaamme kuuluu tanssia, teatteria, esitystaidetta, konsertteja, kuvataiteita, sekä teoreettista ohjelmaa kuudessa eri tilassa isossa teollisuuskompleksissa. Tykkäämme, että saman katon alla tapahtuu paljon koko ajan. Näin erilaiset yleisömme myös löytävät uutta. Kannustamme esityksiin, joissa eri lajit sekoituvat. Kutsumme kansainvälisiä taiteilijoita, sekä tuemme aktiivisesti Hampurin freelance-kenttää. Kampnagelin rahoituskuviot ovat sekä paikallisia, kansallisia että kansainvälisiä. Kaupunki tarjoaa vain yhden pääasiallisen hakukierroksen vuodessa, jonka avulla on mahdollisuus saada tukea. Meidän täytyy hakea tukea jokaiselle näyttämällemme tai kutsumallemme esitykselle. Apurahoja voi silti hakea paikallisena taiteilijana heti kun muuttaa tänne.

Kampnagelin kuraattoreilla on omat skenensä ja taiteilijansa, joita he seuraavat. Suomalaisena taiteilijana kannattaa tutkia, kenellä Saksassa on yhteyksiä pohjoismaisiin verkostoihin tai samoihin teemoihin. Kansainvälisille markkinoille astuessa on aina hyvä, että joku voi suositella työtäsi. Oma työtään voi tehdä tunnetuksi hakemalla mukaan yhteispohjoismaisiin tapahtumiin, kuten Ice Hot Nordic Dance Platformiin. Tällaisia suurempia kokoontumisia seurataan Saksassa paljon, mutta myös kiinnostavia paikallisia festivaaleja, kuten Baltic Circlea, ja tuotantotaloja ja esityspaikkoja kuten Zodiac ja Mad House. Mielestäni omaa uraa on hyvä pohjustaa kotimaassa ja samalla käydä tapahtumissa, joissa kansainväliset taiteilijat kokoontuvat. Esityksen näkeminen livenä on aina kiinnostavampaa kuin videolta, mutta yksittäiseen esitykseen toisessa maassa voi olla vaikea kutsua kuraattoria, jos olet juuri aloittelemassa kansainvälistä uraa.

Hampurin vapaa kenttä – kuten muidenkin kaupunkien – käy jatkuvaa keskustelua ongelmallisista työskentelyolosuhteista. Tämän keskustelun kohtaa varmasti, kun tulee Saksaan freelancerina. Apurahajärjestelmät muuttuvat hitaasti eivätkä ne usein istu vapaan kentän tarpeisiin. Tässä on selvä ristiriita: yhtäältä on ongelmallista, että jotkut taiteilijat tekevät töitä rahoituksesta huolimatta, sillä se antaa signaalin, että tämä olisi ok. Toisaalta uhanalaisen vapaan kentän aktiivisuus pitää kentän eloisana ja kokeellisena, ja on samalla melkein välttämätöntä näkyvyyden kannalta. En voi silti neuvoa ketään tekemään ilmaiseksi töitä. Tapoja pysyä aktiivisena ja näkyvillä on myös osallistua keskustelutilaisuuksiin ja työpajoihin.”

Nature Theatre of Oblivia, Theater Rampe, Stuttgart (kuva: Daniela Wolf)

“Taidemaana Saksa on samanaikaisesti YLLÄTTÄVÄ, VAKAVA, SIVISTYNYT JA ANARKISTINEN.”

Kuva: Tage Rönqvist

ANNIKA TUDEER

Taiteellinen johtaja, esitystaidekollektiivi Oblivia
www.oblivia.fi

“Perustin Oblivian 2000 ja Saksa on ollut painopistemaamme jo vuodesta 2009 lähtien. Meidät kutsuttiin Ruhrfestspieleen, yhteen Euroopan vanhimmista teatterifestivaaleista, ja samalla saimme residenssin nykyaidekeskus PACT Zollvereinissa Essenissä. Se on sadunomainen paikka keskellä ei mitään. Koko Ruhrin alue on hyvin kiinnostava. Olen itse asunut parikymppisenä Hampurissa ja tehnyt esityksiä, sekä vetänyt työpajoja pitkin Saksaa. Jos olisin tiennyt Gießenin teatteri-instituutista, olisimme varmasti Gießen-taiteilijoita. Se on se skene, johon kuulumme. Saksa on ainoita maita, jossa on yhä rahaa kulttuuriin ja joka puolella on hienoja yliopistoja. Taidemaana Saksa on samanaikaisesti yllättävä, vakava, sivistynyt ja anarkistinen.

Itselleni Saksa on tärkeä siksi, että sinne mennessä tuntuu kuin tulisi kotiin. Se sopii omaan älykkääseen, hauskaan ja fyysiseen työhömmö. Vapaa kenttä voisi silti olla rohkeampi ja se ihmetyttää välillä. Isoissa tuotantotaloissa, kuten Frankfurtin Mousonturmussa, pidetään hyvää huolta taiteilijoista ja taide otetaan vakavasti. Samalla isoissa taloissa on omat hierarkkiset systeeminsä. Tärkeää on luoda hyvin erilaisia kontakteja, sillä kaikki on kotiin päin. Isoin muutos on, että Saksaan on hirveä tunku. Kilpailu on koventunut, mutta eihän se mitään estä. Ihmiset myös tekevät enemmän yhdessä eri maista tulevien taiteilijoiden kesken. Sitä ehkä kuvittelee, että kansallisuus merkitsee jotain, mutta en tiedä onko näin. Oman maan tuki on silti tärkeää sillä se helpottaa, jos tuo jotain rahaa mukanaan. Suomalaisten tukijärjestelmien pitäisi myös tukea jatkuvuutta. Itse kannattaa ylläpitää suhteita kotiin ja päivittää tekemisiään. Jos on vähäiset resurssit, kannattaa silti laittaa pieni siivu tuottamiseen, koska se maksaa itsensä takaisin.

Uteliaisuus on aina hyvästä: pitää googlata paljon, tutustua ja mennä paikan päälle, jotta ymmärtää mihin sopii, sillä kaikki kontaktit eivät sovi kaikille. Epäonnistumisista oppii aina parhaiten, vaikka pahimmista mokista ei haluaisi edes kertoa. Meidän ensimmäinen Saksan keikkamme epäonnistui. Hanke oli hieno, oli residenssit ja kaikki. Olimme kuitenkin sinisilmäisiä, aivan puolivälissä ja homma epäonnistui. Olimme aivan kauhuissamme. Esityksen jälkeen kävimme pitkän keskustelun talon kanssa. Se oli rakentavaa, hienoa ruutimista, eikä se tarkoittanut kaiken loppua. Sitten tultiin kotiin, nieltiin ylpeytemme ja ruvettiin työskentelemään eri tavalla. Ja siitä seurasi vain hyvää.”

Kuva: Marcel Schwickeraht

“ITSENSÄ VAKAVASTI OTTAMINEN on vanhanaikaista – ja juuri siksi ehdottoman tärkeä juttu.”

Stefanie Wenner: Me as Mushroom (kuva: Sandra Umatham)

STEFANIE WENNER

Teatteritaiteen professori, Hochschule für Bildende Künste -taideyliopisto, Dresden
<http://www.hfbk-dresden.de/>

“Kasvoin aikana, jolloin filosofia ja taide vaikuttivat sisaruksilta. Tällä hetkellä kuratoinnin ote ei välttämättä huomaa myrkyttävänsä kenttää, kun taidetta on kiire paketoita myyntilauseiksi – se antaa toki mahdollisuuksia pärjätä kentällä, mutta samalla tuotteistaa esityksimaailman. Itselläni ei ole vastausta tähän haasteeseen, sillä kyseessä on rakenteellinen ongelma. Siksi kysymyksen kysyminen on tärkeää. Esittävien taiteiden lajien tulee löytää solidaarisuus, joka yhdessä voi haastaa systeemin. Kestäviä työolosuhteita luodaan esimerkiksi tukemalla sekä helposti lähestyttäviä tanssitunteja että avantgardistista taidetta. Taiteilijat unohtavat liian helposti sen, että juuri he tuovat rahan tälle kentälle, jolloin esityspaikkojen tulisi olla kiitollisia heille – eikä toisinpäin. Solidaarisuus tarkoittaa silloin sitä, että ei suostuta kestävämpiin työtapoihin. On tärkeää, että paikasta toiseen liikkuvat artistit ovat tietoisia vaikeista paikallisista keskusteluista.

Saksan taidemaailma on samaan aikaan paikallista osavaltion tai kaupungin sisällä, sekä kansainvälistä, mutta yhtenäistä saksalaista esittävän taiteen kenttää ei ole olemassa. Poliitiikka ja teoria ovat hyvin läsnäolevia ja tendenssinä on myös se, että samanaikaisesti käsitellään kahta tai kolmea kysymystä – viime aikoina vaikka kolonialismia ja queer-kysymyksiä. Aiheista kannattaa olla selvillä, mutta myös tehdä omaa työtä teeman parissa, joka on omanlaista ja antaa poliittisissa teemoissa puheenvuoron niille, joita asia koskee suoraan. Muuten menee – ja on mennytkin – pahasti mönkään. On myös tärkeää, että esimerkiksi tanssi saa tutkia liikettä lukitsematta keskustelua tiettyyn teemaan.

Paikalliskulttuuria oppii parhaiten lähtemällä sivupoluille: katsomaan suttuista komediaillaa, oopperaa tai konservatiivista varieteeta. Saksaa kannattaa opetella, sekä kävellä kaupungin halki ilman kuulokkeita. Itse kannustan enemmän vähyyteen kuin paljouteen. Aloittaa voi mistä tahansa. Itsensä vakavasti ottaminen on vanhanaikaista – ja juuri siksi ehdottoman tärkeä juttu. On äärimmäisen tärkeää antaa taiteen tekemisessä tilaa tutkimustyölle. Olen itse klassisen tutkijan koulutuksen saanut, mutta teen usein parasta tutkimustyötä lasten kanssa leikkiessä, vaatteita silittäessä tai ulkona kävellessä. Se voi olla hyödyllisempää kuin pelkkä studioon jääminen. Myös muiden ihmisten tekemistä kannattaa seurata yksityiskohtien tasolla.”

OSOITTEITA KAUPUNGEITTAIN

Residenssihaut vaihtelevat vuosittain, maakohtaisia hakuja ja työmahdollisuuksia voi seurata myös kansainvälisistä tietokannoista kuten ResArtis (<http://www.resartis.org>) ja Dancing Opportunities (<http://dancingopportunities.com/>), sekä Saksan Goethe-Institutin sivuilta.

BERLIINI

Acker Stadt Palast

<http://www.ackerstadtpalast.de/>

Vapaan kentän näyttämö, erikoistunut omatoimisiin tuotantoihin

Ballhaus Ost

<http://www.ballhausost.de/>

Vapaan kentän tanssi-, teatteri- ja esitystaiden näyttämö

Berliner Festspiele

<https://www.berlinerfestspiele.de>

Mittavasta teatteri-, tanssi- ja musiikkiohjelmasta tunnettu kulttuuritalo. Uutuutena oma sirkusohjelma.

Chamäleon

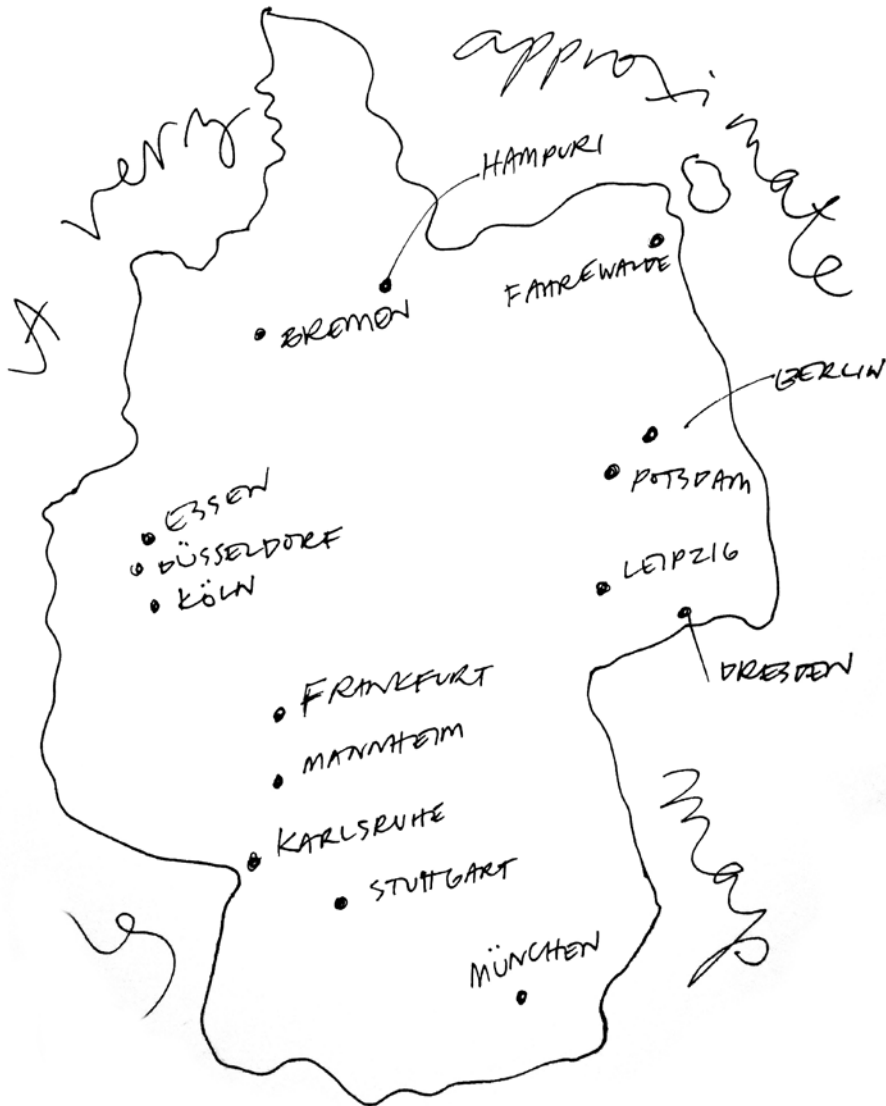
<https://chamaeleonberlin.com>

Kaupallinen sirkusnäyttämö, tukee vahvasti myös vapaata kenttää Open Stage -tapahtumilla, residenssillä ja keskusteluilla

Dock11 & EDEN*****

<http://www.dock11-berlin.de/>

Esittävien taiteiden teatteri sekä monipuolinen treenaus- ja koulutuskeskus kahdessa kaupunginosassa

Forum Neuer Zirkus

<http://www.forum-neuer-zirkus.de/>

Nyky sirkuksen ammattilaisverkosto

HAU Hebbel am Ufer

<http://www.hebbel-am-ufer.de/>

Kolmesta teatterista muodostuva merkittävä kansainvälinen esittävien taiteiden keskus

Katapult

<http://katapult.berlin/>

Sirkuksen ja esittävien taiteiden residenssi- ja työpajatila

LaborGras

<http://www.laborgras.com/>

Itsenäinen tanssistudio, ammattilaistreenisali ja residenssi ohjelma

LAFT

<http://www.laft-berlin.de/>

Esittävien taiteiden freelance-verkosto, järjestää aktiivisesti koulutuksia mm. PAP Performing Arts Programin puitteissa.

Sophienseale

<http://sophienseale.de/>

Kansainvälinen tanssi- ja esitystaide teatteri, tukee vahvasti paikallista kenttää

Tanzbüro Berlin

<http://tanzraumberlin.de/>

Tanssin tiedotuskeskus, julkaisee Tanzraum Berlin -lehteä, tapahtumalistauksia sekä ajankoh-
taista tietoa esitys- ja harjoitustiloista

Tanzfabrik

<http://www.tanzfabrik-berlin.de/>

Kansainvälinen nykytanssikeskus kahdessa kaupunginosassa: tanssitunteja, residenssi ohjel-
ma, esitys- ja treenitiloja

Tanzforum Berlin

<http://www.tanzforumberlin.de/>

Aktiivisesti päivittyvä tanssiesitysten videotaltiointisivu ja esityskalenteri

ufaFabrik

<https://www.ufafabrik.de>

Kulttuurin monitoimikeskus, järjestää aktiivisesti sirkusohjelmaa ja -ammattilaistoimintaa sekä
pyörittää sirkuskoulua

Ufer Studios

<http://www.uferstudios.com/>

Aktiivinen vapaan kentän tanssi- ja esitystaidekeskus. Samalla alueella mm. tanssiyliopisto
HZT, vapaata kenttää monipuolistava ada Studio, Tanzfabrik-tanssikeskus sekä tiedotuskes-
kus Tanzbüro Berlin.

BREMEN**Schwankhalle**

<http://schwankhalle.de/>

Paikallisen ja kansainvälisen vapaan kentän esittävien taiteiden keskus

DRESDEN**Hellerau**

<http://www.hellerau.org/>

Nykytanssiin painottuva eurooppalainen taidekeskus ja teatteri

DÜSSELDORF**FFT**

<http://fft-duesseldorf.de/>

Vapaan kentän esittävien taiteiden keskus, paikallista ja kansainvälistä, monialaista ohjelmaa

tanzhaus nrw

<http://tanzhaus-nrw.de/>

Saksan suurin tanssiin keskittynyt tuotanto- ja esitystalo, aktiivinen kansainvälinen tanssikoulu ja vapaan kentän kohtaamispaikka

ESSEN

PACT Zollverein

<http://www.pact-zollverein.de/>

Kansainvälinen koreografinen keskus ja residenssiohjelma

FAHRENWALDE

Schloss Bröllin

<http://www.broellin.de/>

Merkittävä kansainvälinen residenssikeskus

FRANKFURT

Frankfurt LAB

<http://www.frankfurt-lab.de/>

Kokeellinen esittävien taiteiden keskus

Künstlerhaus Mousonturm

<http://www.mousonturm.de/>

Kansainvälinen merkittävä tanssi- ja esitystaidekeskus

HAMPURI

DfdK

<http://dfdK.de/>

Hampurin alueen esittävien taiteiden vapaan kentän verkosto

K3

<http://www.k3-hamburg.de/>

Kansainvälinen koreografinen keskus

Kampnagel

<http://www.kampnagel.de/>

Monialainen taidekeskus, esittävien taiteiden vapaan kentän kohtaamis- ja esityspaikka

KARSLRUHE

Tollhaus

<https://www.tollhaus.de/>

Monipuolinen kulttuurikeskus, ohjelmistossa sekä tanssia, esitystaidetta että sirkusta

KÖLN

nrw landesbüro tanz

<http://www.landesbuerotanz.de/>

Nordrhein-Westfalenin osavaltion tanssin tiedotuskeskus

LEIPZIG

LOFFT

<http://www.lofft.de/>

Aktiivinen tanssi-, teatteri- ja esitystaidekeskus

MANNHEIM

EinTanzHaus

<https://eintanzhaus.de>

Uusi nykytanssikeskus

zeitraumexit

<https://www.zeitraumexit.de>

Aktiivinen esittävien taiteiden keskus

MÜNCHEN

HochX

<http://theater-hochx.de/>

Esittävien taiteiden keskus; sekä paikallista, kansallista että kansainvälistä ohjelmaa

Joint Adventures

<http://www.jointadventures.net/>

Alueellista, kansallista ja kansainvälistä toimintaa yhdistävä nykytanssin ja esitystaiteen tuotanto-organisaatio

Muffatwerk

<https://www.muffatwerk.de>

Monialainen merkittävä taidekeskus

Schwere Reiter

<http://www.schwerereiter.de/>

Poikkitaiteellista, itsenäistä toimintaa tukeva tanssi-, teatteri- ja musiikkikeskus

Munich DancePAT

<http://dancepat.com/>

Tanssiammattilaisten treeniverkosto

Tanzbüro München

<https://www.tanzbueromuenchen.de/>

Paikallinen tanssin tiedotuskeskus

Tanztendenz

<http://www.tanztendenz.de/>

Aktiivinen vapaan kentän verkosto ja Saksan ensimmäinen nykytanssijärjestö, myös residenssitoimintaa

POTSDAM

fabrik Potsdam

<http://www.fabrikpotsdam.de/>

Esittävien taiteiden keskus ja residenssi Berliinin naapurikaupungissa, ohjelmistossa sekä tanssia, esitystaidetta että sirkusta

STUTT GART

Theater Rampe

<http://theaterrampe.de/>

Kokeellinen vapaan kentän esittävien taiteiden teatteri

TIETOA ALALTA

Dachverband Tanz Deutschland

<http://dachverband-tanz.danceinfo.de/>
Maanlaajuinen tanssin etujärjestö

Goethe-Institut

<https://www.goethe.de/en/kul/tut.html>
Saksan kulttuuri-instituutin kokoamia tanssi- ja esitystaiteen hakemistoja ja tietoa

Initiative Neue Zirkus INZ

<http://www.initiative-neuerzirkus.de/>
Nyky sirkuksen kansallinen verkosto

tanz

www.tanz-zeitschrift.de
Tanssin ja esitystaiteen kuukausittainen, saksankielinen printti- ja verkkojulkaisu

ESKUS Esitystaiteen keskus

<http://www.esitystaide.fi/>

Sirkuksen tiedotuskeskus

<http://sirkusinfo.fi/>

Tanssin tiedotuskeskus

<https://www.danceinfo.fi/>

Suomen Saksan-instituutti

<http://finnland-institut.de/>

Suomen suurlähetystö Saksassa

<http://www.finnland.de/>

Goethe-Institut Suomessa

<https://www.goethe.de/ins/fi/fi/index.html>

FESTIVAALIKALENTERI

Festivaalien tarkemmat ajankohdat saattavat vaihdella vuodesta toiseen.

TAMMIKUU

Tanztage, Berliini

<http://www.tanztage.de/>

Kokeellista nykytanssia ja esitystaidetta, fokus uusissa, paikallisissa kyvyissä

MAALISKUU

TANZ, Bremen

<https://www.tanz-bremen.com/>

Merkittävä kansainvälinen nykytanssifestivaali runsaalla oheisohjelmalla

Tanzplattform, eri kaupungeissa

<http://www.tanzplattform.de>

Tanssikatselmus ja tanssiammattilaisten suurfoorumi, kahden vuoden välein

HUHTIKUU

6 Tage Frei, Stuttgart

<http://theaterrampe.de/>

Tanssin ja esitystaiteen paikallinen festivaali ja ammattilaiskohtaaminen

Movimentos, Wolfsburg

<http://www.movimentos.de/>

Alunperin nykytanssiin painottunut, monipuolinen kulttuurifestivaali

Tanzwoche Dresden

<http://www.tanzwoche.de/>

Avoimeen hakuun perustuva kansainvälinen nykytanssifestivaali

TOUKOKUU

DANCE, München

<http://www.dance-muenchen.de/>

Kansainvälinen nykytanssifestivaali

Tanz NRW

<http://www.tanz-nrw-aktuell.de/>

Kahden vuoden välein järjestettävä koko Nordrhein-Westfalenin alueelle levittäytyvä tanssi-festivaali

KESÄKUU

F°LAB – Festival for Performing Arts, Frankfurt

<http://flabfestival.com/>

Kokeellinen paikallinen esittävän taiteen festivaali

Performing Arts Festival, Berliini

<https://www.performingarts-festival.de/>

Paikallisen vapaan kentän esitystaidefestivaali

Potsdamer Tanztage, Potsdam

<http://www.potsdamer-tanztage.de/>

Nykytanssi- ja -musiikkifestivaali

Tanzkongress

<http://www.tanzkongress.de/>

Keskeinen tanssiammattilaisten tapahtuma, kolmen vuoden välein

TanzModerne, Chemnitz

<http://www.tanz-moderne-tanz.de/>

Kansainvälinen nykytanssifestivaali

HEINÄKUU

Colours Dance Festival, Stuttgart

<http://www.coloursdancefestival.com/>

Laaja-alainen festivaali, ohjelmistoa nykytanssista sirkukseen

Open Spaces, Berliini

<http://www.tanzfabrik-berlin.de/en/festivals/sommer-tanz-2017>

Kokeellista tanssia ja esitystaidetta

ELOKU-SYYSKUU

Berlin Circus Festival, Berliini

<http://www.berlin-circus-festival.de/>

Nyky sirkusfestivaali

Internationale Tanzmesse NRW, Düsseldorf

<https://www.tanzmesse.com>

Alan suurimmat tanssimessut, jossa myös esitysohjelmisto ja verkottumisohjelmaa, järjestetään kahden vuoden välein

Ruhrtriennale, Ruhrin alue

<http://www.ruhrtriennale.de/>

Laajalle eri esityspaikkoihin Ruhrin alueella levittäytynyt kolmen vuoden välein järjestettävä nykyaidefestivaali

Tanz im August, Berliini

<http://www.tanzimaugust.de/>

Euroopan merkittävimpiä nykytanssifestivaaleja

Tanzwerkstatt Europa, München

<http://www.jointadventures.net/en/tanzwerkstatt-europa.html>

Kansainvälinen nykytanssifestivaali, esityksiä ja työpajoja sekä ammattilaiskohtaamisia

SYYSKUU

ATOLL, Karlsruhe

atoll-festival.de

Sirkusfestivaali

ZirkArt, Forcheim

<http://zirkart.de/>

Eurooppalaista nykysirkusta esittelevä festivaali

LOKAKUU

Rodeo, München

<http://www.rodeomuenchen.de/>

Esittävien taiteiden festivaali

Tanztendenzen, Greifswald

<http://www.tanztendenzen.de/>

Kahden vuoden välein järjestettävä kansainvälinen tanssifestivaali nuorille koreografeille

MARRASKUU

Aerial Arts Festival, Berliini

<http://www.aerialartsfestival.de/>

Ilmasirkuksen festivaali

Euro-Scene, Leipzig

<http://www.euro-scene.de/>

Eurooppalaista tanssia ja teatteria sekä "Saksan paras tanssisoolo"-kilpailu

Spielart, München

<http://spielart.org/>

Kansainvälinen teatterifestivaali

Tanzfestival Rhein-Main, Frankfurt, Darmstadt ja Wiesbaden

<http://www.tanzplattformrheinmain.de/>

Alueellinen nykytanssifestivaali

Unidram, Potsdam

<https://www.unidram.de/>

Kansainvälinen teatterifestivaali, myös sirkus- ja esitystaideohjelmaa

TUTUSTU MYÖS NÄIHIN:

Freischwimmer

<http://www.freischwimmer-festival.com/>

Saksankielisen Euroopan tanssikaupunkeihin levittäytyvä uuden esitystaiteen festivaali

Nordwind

<http://nordwind-festival.de/>

Pohjoismaisen esittävän taiteen yhteistyö- ja tapahtumajalusta, tapahtumakaupungit sekä ajankohta vaihtelevat

FINNLAND-INSTITUT
IN DEUTSCHLAND

eskus
esitystaiteen keskus
performance center

DANCE INFO FINLAND
Tanssin Tiedotuskeskus

●● Sirkuksen
●● Tiedotuskeskus

 KONE FOUNDATION

Taiteen edistämiskeskus
Centret för konstfrämjande
Arts Promotion Centre Finland